50487

A HÉT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KISS JÓZSEF.

XIII. évfolyam.

17. szám.

MAX KLINGER BEETHOVENJE

...hy Miklós-Tud...

AMEUBLEMENTS
FONDÉE A PARIS EN 1838.

KÁRPITOS- ÉS DISZITŐ

STEINBACH GÁBOR

DECORATEUR

KÜLÖNLEGESSÉGEK FRANCZIA ÉS ANGOL BUTORSZÖVETEKBEN UGYSZINTÉN MINTÁZÁSEKBEN.

MINDEN A BERENDEZÉSI SZAKMÁBA VÁGÓ MUNKÁLATOK ELVÁLLALTATNAK.

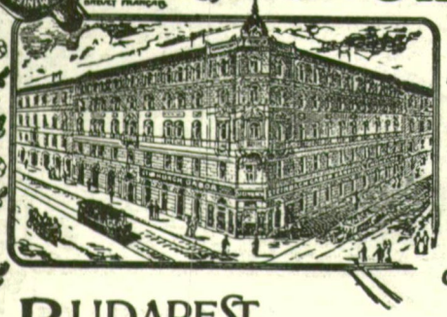

BUDAPEST

PODMANICZKY-UTCZA 18

Gyár-utcza sarok.

Telefon-szám 20–76.

Budapest fő- és székváros tanácsától izlésteljes tervezetei révén, a milleniumi kiállitási pavillonjában teljesitett munkálataival kitüntetve.

Páris 1900. Ezüst érem.

MEDAILLE D'ARGENT.

MICHELSTÄDTER S. E. és H.

BUDAPEST

Váczi-utcza 3. – Erzsébet-körut 15.

Legnagyobb czipőraktár.

Czipők csak a legjobb anyagból, a legelegánsabb alakban, a legolcsóbb árban.

Egyedüli készitője a gomb-, fűzés- és = czugnélküli Triumph-czipőnek, mely egy érintéssel fel- és lehuzható.

Vidéki rendelések pontosan eszközöltetnek. Rendeléznél elég egy jól illő öcska czipő beküldése.

XIII. évfolyam. 1902. 17/643. szám.

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:
Egész évre ... ... kor. 20.—
Félévre ... ... » 10.—
Negyedévre ... ... » 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
VIII., Rökk Szilárd-utcza 18. sz.

Hirdetések felvétele ugyanott.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Budapest, április hó 27.

Krónika.

Tekintetes urak.

— *ápr. 26.*

Egy kicsit feltünő és osztálygondolkodásunkra nagyon is jellemző, hogy a tisztelt Ház ügyvédtagjai pártkülönbség nélkül összegyültek és Szivák Imre elnöklete alatt a klub- és programmnélküli ügyvédpártot megalkották az ügyvédi kar érdekeinek a védelmére. Ebben nincs semmi, amin a közvélemény megütközött volna s ez a jellemző. Mikor a földbirtokosok ugyanezt akarták megcsinálni, akkor valóságos vihar tört ki a liberálisok táborában: agráriusok! Amikor a Royal-beli banketen a pártállást nem érintő gazda-szövetkezést a Ház agrárius tagjai között promulgálták, azt hamarosan vissza kellett szivni. Most, hogy de facto ez a szövetség él és müködik, le kell tagadni, hogy le ne szedjék róla a keresztvizet. A tekintetes nagyságos urak ellenben minden lárma és ellentmondás nélkül ki is mondhatták azt, amit meg is tesznek: országgyülési képviselők helyett az ügyvédek képviselőiül funkczionálnak s az igazságügyi budget tárgyalását felhasználják arra, hogy az ügyvédek érdekében obstruáljanak.

Pedig hát velejében a dolog éppenséggel nem erkölcsösebb, sem közérdekübb, mint mikor a földbirtokosok lefoglalják az országos kérdéseket a maguk érdekének s ha elegen volnának hozzá, a kereskedők kereskedelmi csarnoknak alakitanák át a parlamentet. Az ország ilyenkor mindig csak a kiszabandó kelme: milyen legyen a façonja, hogy a specziális képviselőuri érdekeknek minél alkalmatosabb legyen. Mert hát abban is van jelentőség, hogy ezek az országos érdekkotériák még csak nem is a hivatásoknak egy bizonyos fajtáját szolgálják, hanem önönmagukat. Máskülönben nem volna megérthető, hogy a földbirtokos urak éppen a földbirtokosokat, az ügyvéd urak éppen az ügyvédeket akarják segiteni. Magukat szolgálják s mellesleg másokat is. S az összeférhetetlenségi törvény meg van alkotva.

Most lássuk a tekintetes urakat. Előre kimondom: igazságtalan leszek, de csak azért, mivel ez a prepotencziájuk a képviselőházban is igazságtalan. Erkölcstelen és igazságtalan dolog, hogy annyi nyomorgó, segitségre érdemes hivatás között éppen az ügyvédekét lehet ennyire felfujni és kiszolgálni, azért mivel ők képviselve vannak az országgyülésen, a többiek pedig nincsenek. Nem járja, hogy az ügyvéd képviselő urak ügyvédekül müködnek ott, ahova az ország dolgainak az elintézésére küldték őket. Ha élnek a helyzet kedvezésével, visszaélnek a mások helyzetének a kedvezőtlenségével. Ez nem budgettárgyalás, hanem nyilt és alkotmányos protezsálás, a miniszternek a képviselői hatalommal való befolyásolása — nyilt szinen, az ország rovására és az ország költségére. Ha igy csinálják az ügyvédek, a gazdák, a szolgabirák, akkor igazán eljött az általános szavazati jog ideje s akkor, amikor a sor rájuk kerül, külön foglalják le a parlamentet az orvosok, a szabók, az udvari tanácsosok meg a takácsok, a románok, a tótok, a szászok, az irók és a zsidók. Vagy még jobb, ha az országos czéhrendszer szerint szervezkedünk és a különböző hivatások és osztályok törvényt csinálnak, milyen legyen az ország, hogy ők könnyebben és jobban megélhessenek.

Hát lássuk most már a tekintetes urakat. Van Budapesten ezerkétszáz, az egész országban ötezer, de megduplázom a számot — tizezren vannak. S akczeptálom, hogy csak egy tuczat nagy ur van köztük, a többi mind tengődik, mert az ügyvédi hivatás nincs rendezve, nem részesül kellő oltalomban.

Nos, ha majd a kereskedők, vagy a gazdák, általában az ország mindennemü gazdasági viszonya rendezve lesz, a rendezés után még mindig marad annyi nyomorgó existenczia, ahány ügyvéd összesen van az országban. Az ügyvéd urak pedig azt akarják, hogy az ő existencziájuk rózsás legyen. Hogy aki az ügyvédségből meg akar élni, az meg is tudjon élni, hogy akinek kliense nincs, annak kliense legyen. Tessék megkérdezni a kereskedőket, nem akarnak-e kuncsaftot. De ha nincs — tessék megkérdezni tőlük, hogy gondoltak-e a kötelező kuncsaftkodás behozatalára. Az ügyvédek gondolnak rá. Egyenesen az igazságügyi politika kötelességévé teszik, hogy az ügyvédek meg tudjanak élni. Az uj perrendtartást meg kell változtatni, mert az ügyvédi közbenjárást nem köti ki minden pörnél. Csodálatos — a gazdaságban hódit a szövetkezeti eszme, a kereskedői közbenjárás kikerülése, az igazságszolgáltatásban pedig be akarják hozni, azaz meg akarják erősiteni a kötelező jogközvetitést.

Minden egyéb foglalkozásnál, ha nagy a kinálat, a közönség látja hasznát: gondosabb lesz a szolgáltatás, olcsóbb a portéka. Az ügyvéd urak a gazdasági törvények fölött állanak: nekik állami dijszabásuk van. Nekik nem kell a féllel alkudni, nekik nem kell attól tartani, hogy a másik olcsóbban csinálja, nekik a király nevében

kötik meg az üzleteket, az ország pénzén. Ez igy van, noha a birőságok megnyirbálják a felszámitott költségeket s noha a konkurrenczia nyomása alatt ingyen pörlekedésre is vállalkoznak. A birói megnyirbálás semmi, mert a felszámitás már a megnyirbálásra való tekintettel történik. az ingyen pörviselés még semmibb, mert az ügyvédet rendszerint a *másik* fizeti, annak a másiknak pedig az isten legyen irgalmas. Az ki nem bujhat a bajból anélkül, hogy az ügyvédnek legalább ugyanannyit ne fizetett volna, mint a hitelezőjének. S az is bizonyos, hogy az ügyvéd előbb jut a maga költségéhez, mint a jogkereső a maga künlevőségéhez. Probatum est.

S igazán érdekes, hogy mi módon teszik meg a tekintetes urak az ő zsebérdeküket a közönség érdekévé. Azt mondják, mennél jobban tud megélni az ügyvéd, annál emberségesebben bánik a kliensekkel. Ugy mondják ezt, hogy annál olcsóbbá teszi a pörkezelést. Ugy is mondják, hogy annál kevesebb lesz a tisztességtelen elem az ügyvédi karban. Bocsánatot kérek, nem vagyok szakember, de ennyi beismerés után engem már rég kizártak volna az ujságiró-klubból. Ebben az van mondva, hogy az ügyvéd, ha rosszul megy a sora, ott veszi a pénzt, ahol találja. Nyuzza, aki keze ügyébe kerül. S ezen nem ugy segitenének, mint mások, hogy a nyuzót megnyuznák, hanem ugy, hogy másképen segitik talpra. Az ország jogának át kell alakulnia, hogy az ügyvédi kar megszabaduljon a tisztességtelen elemeitől.

De ugyan kérem, melyek azok a tisztességtelen elemek? Ha engem a felperes ügyvéd vérlázitó módon kizsarol s én feljelentem az ügyvédi kamaránál, akkor ő napnál világosabban kimutatja, hogy amit tett, azt törvény szerint tette és biró segitett neki benne. Engem pedig beperel ujból rágalmazás miatt. Ezt én rendjén valónak találom, de amikor nekik még a tisztességtelenségre is van törvénybeli szankcziójuk, hogyan és mi jusson akarják még jobban a törvény kedvezését?

A tekintetes urak azt is kisütötték, hogy az államnak az igazságügy szépen jövedelmez. Ebből ők azt következtetik, hogy az állam többet áldozhatna a maga üzletére, nem pedig azt, hogy a publikummal olcsóbban csinálhatna jogszolgáltató üzleteket. Ha a bélyeg oly sokat hajt, akkor legyen a bélyeg olcsóbb, nem pedig a biróság drágább.

A magyar jogszolgáltatás különben is csak gazdasági hóhérmunka. Nálunk nincs gazdasági hitel, csak kölcsön, nincs jogi vita, hanem van adós és hitelező s a kérdés nem az, kit illet a jog, mert az el van döntve biró nélkül is, hanem csak az adósból való pénzkipréselés mikéntjéről van szó. Az ügyvéd urak blanketták kitöltésével tisztázzák a jogi helyzeteket s a hitelező csak azért fordul ügyvédhez, mivel a törvény megköveteli tőle s mivel az ügyvéd négyszer annyit tud találni ott, ahol ő maga még a szimpla pénzét sem találja.

Ez, amit eddig irtam, nyilvánvaló igazságtalanság, amint eleve is bejelentettem. De csak az igazságtalanság lehet a kellő reakczió a nyilt önzésre és dupla igazságtalanságra, melylyel a tekintetes urak a maguk érdekét teszik oltárra. Mert nyilt igazságtalanság az is, amikor az ügyvédi kar egyszerüen csak a princzipálisokat tekinti ügyvédeknek s mig önmaguknak zsirt és szalonnát kivánnak, tőlük telhetőleg kizsákmányolják a kollégákat, akik még nem tekintetes urak. Minden más szakmában vérlázitóan nevetséges volna a dijazás, amelyben a tekintetes urak az ő alkalmazottaikat részesitik. Hja, a rossz üzlet! Nos, nincs az a rossz pántlikás bolt, amely a kommiját jobban ne fizetné, mint a leggazdagabb ügyvédi iroda a maga jogász alkalmazottját. Tizenöt forintos havi fizetés nem ritkaság, ellenben a száz forintos fehér holló. Azon tul csak a legenda járja. És senki sem kérdi, hogy a végzett jogász miért ne szerezhessen annyit, mint a tót napszámos, a diplomás ügyvéd pedig miért legyen rosszabb sorban a kereskedelmi akadémia végzett növendékeinél és tengődjék és ne legyen ember, amig nem tesz szert saját iróasztalra, meg egy stellage-ra, ami jogczimet ád azután neki is az ifjabb kollega kizsákmányolására.

Nem szeretem az önérdekükön ideálisan lelkesedő szervezeteket. Igen helyes, igen becsületes dolog szervezkedni és iparkodni a kar érdekeinek támogatására, de nem önzetlen dolog és nem olyan, amelyet az országra kötelezően lehetne rásózni. Az ügyvédek szocziálistáskodása pedig egyenesen perverzus. Ennek az országnak az átka, hogy a jogász ül a nyakán. Károlyi Sándor után a leghatalmasabb ember mindjárt a budapesti ügyvédi kamara elnöke. A földbirtok mellett a legnagyobb politikai hatalma a jogásznak van. Minden kérdést jogász szemmel és jogász érdekből néznek. A kereskedő nem jut ahhoz, hogy a maga dolgát maga intézze: a jogász csinál neki törvényt. Az iskola szelleme jogász, a nemzeti érzés mivoltát a jogász adja meg. A papnak is a jogász ád istent, a hivatalnak is a jogász ád észt. Jogász nélkül a mérnök nem épithet vasutat, az orvos nem gyógyithat beteget. S a tekintetes urak nem tudnak megélni és sirnak, hogy ők a nemzet mostohái! Ember legyen a talpán, aki ennyi ferdeség láttára nem tud igazságtalan lenni!

Semper.

A tanuló ne gondolatokat, hanem gondolkozni tanuljon; ne hordozzák, hanem vezessék, hogy a jövőben maga is ügyesen birjon járni.

Kant.

*

A testnek legyen ereje, hogy a léleknek engedelmeskedhessék. A jó szolgának erősnek kell lennie. Tudom ugyan, hogy a tulzott erő felizgatja a szenvedélyeket; el is csigázza idővel a testet; de sanyargatások és bőjtölések ugyanezen eredményt szülik sokszor s pedig egészen ellenkező oknál fogva. Minél gyengébb a test, annál többet parancsol: minél erősebb, annál engedelmeskedőbb. Minden érzéki szenvedélyek tanyája az elpuhult test; ebben dühöngnek azok annyival inkább, mivel kevésbbé kielégithetők.

Rousseau.

*

Ha azt képzeljük, gazdagok vagyunk a tudományban, ez egyik főoka annak, hogy abban szegények vagyunk.

Baco.

*

Gazdagság hamarább teszi keménynyé a szivet, mint forró viz a tojást.

Börne.

Vampir.

Ébredő illat tör fel a völgyből,
Ébredő szél zúg a hegyről alá.
S mintha a természet szive dobogása
Szivem dobogását megállitaná.

Rózsaszinü ködből, nevelő fényből
Büvös ellenségem az utamra csap.
Ugy érzem mintha véremet meginná
Szomjas sugarával a tavaszi nap.

Rózsaszinü ködben, nevelő fényben
Csatlogtatja szárnyát már a kikelet,
Ugy érzem mintha e gyönyörü vampir
Kiszivná, kiszivná az életemet.

Szalay Fruzina.

Aki elmondja.

Irta: MOLNÁR FERENCZ.

Az asszony: Nem érti? Ezt meg nem hiszem el. Ennél érthetőbb dolog nincs is a világon! És maga okos ember, Péter.

Péter: Nem értem, nem értem és megint csak nem értem. Azt mondja, hogy szeret.

Az asszony: Nem éppen azt. Maga tetszik nekem, mert okos ember, szép férfi, soha egy perczre sem unalmas, tele van gyöngédséggel és a gyöngédség találékonyságával s azonkivül, amit legjobban szeretek, csak ugy tüzel felém a pillantásából az, hogy szeret. Már ebből a sok dicséretből is láthatja, hogy nem jut nálam eredményre.

Péter: Ha mindezt őszintén mondja, mi tartja vissza? Ha törődik az érvekkel és a józanság törvényeivel, mint ahogy a nők ezzel nem szoktak törődni, hát miért nem fogadja el az enyéimet?

Az asszony: Mert maga elmondja.

Péter: Mit mondok el?

Az asszony (lehajtja a fejét).

Péter: Hát azt hiszi, hogy nem vagyok becsületes ember?

Az asszony: Maga egyike a legbecsületesebb férfiaknak, akiket ismerek.

Péter: Nem vagyok gavallér?

Az asszony: Egyike a leggavallérabbaknak.

Péter: Nem vagyok tele tisztelettel ön iránt?

Az asszony: Tele van.

Péter: Nem tudok hallgatni?

Az asszony: Nem.

(Kis szünet.)

Péter: Erre nem is felelek. Még egyszer összegezem a dolgokat. Képzelje magát a helyzetembe. Itt lakom ebben az óriási tengerparti szállóban, amelyben négyszáz szoba van. Itt lakom egy hét óta s mivel a szobámat a szomszéd szobától csak egy ajtó választja el, egy hét óta hallgatom egy öreg ur köhögését és annak minden mellékzöngéjét. Tegnap délelőtt, hogy felébredek, asszonyi ruha suhogása hallatszik át az ajtón. Aztán asszonyi hang szól a szobalányhoz. »Ejnye, de ismerős« — mondom. Felöltözöm, lemegyek reggelizni, s az első látvány, amely megkap, ön, amint világos ruhában, csipkés napernyővel a terraszon ül és ujságot olvas. Háttérben a tenger. A tenger ugy ragyogott, mint még soha.

Az asszony: Ez rosszhiszemü, tulzó, nekem hizelgő visszaélés egy természeti tüneménynyel.

Péter: Ugy is jó. Menjünk tovább. Oda megyek, beszédbe ereszkedünk és késő estig el se válunk. Maga elmond nekem mindent, én meg magának mondok el mindent. Délután ötkor a legnyelvtanibb érthetőséggel vallom be, hogy szeretem, amit ön egyébként már délután négykor tudott. Öttől vacsoráig és vacsorától tizenegyig, azzal telik az idő, hogy én az ajtó kulcsát kérem. Tizenegykor lefekszünk és kölcsönösen hallgatózunk. Engem minden mozdulata, minden ruhalebbenése megbolonditott. Künn sütött a hold; tavasz, virágok, langyos szellő, a tenger, az éjszaka . . .

Az asszony: Tovább, tovább.

Péter: Aztán semmi. És ma már holnap van, most megint öt óra és ott vagyok, — nem ahol tegnap — ahol tegnapelőtt. Hiába minden magyarázásom. Itt egyikünket se ismer senki. Én szeretem magát és maga szeret engem. Azzal, hogy szeret és pedig nemcsak elvben, nem tör semmiféle hüséget. Három éve, hogy elvált az urától. Szép, fiatal és még vár örömöket az élettől. Egy hétig maradunk itt mind a ketten. Mondtam, hogy én innen állami megbizásból egy félévre Londonba megyek s maga mondta, hogy innen Olaszországba megy. Az ajtó a két szoba közt van és senki sem tudhat meg semmit. A fürdővendégek nem is sejtik, hogy ismerjük egymást, hiszen kilométereket kell gyalogolnom, hogy ebben a rongyos faluban négyszemközt beszélgethessünk. Tudja, hogy régóta és komolyan szeretem. Soha semmi gyanu nem támadhat. A lelkiismerete sem bánthatja, hiszen senkihez sem tartozik hüséggel lenni. Tudom, biztosan tudom, hogy nagyon tetszem magának, tetszik a külsőm, a gondolkodásom, tetszenek a rokonszenveim és az ellenszenveim, nincs rokonom vagy barátom, aki diszgusztálná, tudja, hogy nem vagyok sem partie- sem szoknyavadász, uri társaságba járok, s hogy csupa jósziv, gyöngédség, figyelem és gondosság vagyok és soha még egy perczig sem voltam unalmas.

Az asszony: Mégis csak elmondja.

(Ujabb szünet.)

Péter: Kénytelen vagyok ezzel a nevetséges váddal foglalkozni. Czáfolni méltóságomon alulinak tartom, de megpróbálom önt megnyugtatni. Becsületszavamat adom, hogy tőlem soha senki erre vonatkozólag egy szót, irást, jelt, vagy bárminemü képes ábrázolatot nem fog kapni.

Az asszony: Mégis elmondja.

Péter: Nem bizik a becsületszavamban?

Az asszony: Abban bizom. A maga becsületszava szent. De mégis elmondja. Tehetek én róla?

Péter: Most gondolkozzék azon, amit mondott és birálja meg önmagát.

Az asszony: A birálat is készen van. Értse meg. Miért legyek én annak az áldozata, hogy egyszer maga térdenállva fog tőlem bocsánatot kérni, amiért mégis elmondta valahol? S nekem meg kell majd bocsátanom, mert szent és bizonyos, hogy valami *vis major* lesz az ön pártján. Vagy becsipett egy banketten, vagy éppen azzal árult el, hogy tulságosan védett valahol, szóval vagy független lesz magától ez a kikotyogás, vagy oly nagy és megbecsülendő jóakaratból történik, hogy nem haragudhatom érte.

Péter: Istenem, miért nem tudom én megértetni ezzel az asszonynyal, hogy az ő jóhire nekem szentebb, mint minden ezen a világon?

Az asszony: Ez is hiba.

Péter: Ez is?

Az asszony: Még pedig nagy hiba. Az én jóhirem ne legyen szent maga előtt. Az legyen szent, hogy magának a hozzám való viszonyát soha senki ne is sejtse. Nem érti? Ha egy társaságban szidnak, maga csak hagyja békén a maga szentjét. Hadd bántsák. Sőt, ha arra kerül a sor, hogy nyilatkoznia kell, hát tessék velük tartani. Nem érti. Én nem vagyok leány, maga nem lovag, ellenben a világ komisz. Mégse érti?

PÉTER: Micsoda ravaszság.

AZ ASSZONY: Addig nem értjük meg egymást, amig az ilyen természetes dolgokat ravaszságnak nevezi. És addig nem fogok bizni magában, amig folyton ki fog találni dolgokat, hogy a gyanut elháritsa. Tegnap azzal jött, hogy ne köszönjünk többé egymásnak itt a fürdőn, hadd gondolják, hogy nem is ismerjük egymást.

PÉTER: Ez kitünő is lett volna.

AZ ASSZONY: De még milyen kitünő. A szobalány látott bennünket egyszer kedélyesen csevegni. Lássa meg holnap, hogy maga nem köszön nekem a folyosón. Egy óra mulva az egész szálló tele van a nevünkkel.

PÉTER: Micsoda ravaszság.

AZ ASSZONY: Szánalmas, hogy ezt folyton ravaszságnak nevezi. Lássuk a másik kitünő ötletét. Maga majd elhurczolkodik egy másik szállóba, s én menjek oda utána. Erről jobb nem is beszélni.

PÉTER: Ugyan miért?

AZ ASSZONY: Erre meg jobb nem is felelni. Maga nem ért hozzá, pont. Ajánlom, hogy sohse sikkaszszon a minisztériumban, mert már másnap elfogják valahol, ráismernek az álszakálláról. Ha maga sikkasztana, biztos, hogy női ruhában szöknék, vagy parókát venne, vagy kék szemüveget tenne az orrára, vagy álszakállat ragasztana. Magának nem jutna eszébe Péczelre szökni. Maga Alaskába szöknék, vagy Pekingbe. Maga, ha énvelem gyanusitanák, mindenekelőtt azt tagadná le, hogy itt együtt laktunk. Ugy-e?

PÉTER (habozva): Én? Én ... igen.

AZ ASSZONY: Na lássa. És ha felállna a társaságban egy ur és azt mondaná, még ha nem is volna igaz, hogy itt látott bennünket, akkor?

PÉTER: Az nem lehet.

AZ ASSZONY: Akkor örökre és erősen meg volna alapitva a rossz hirem, még ha soha semmi se történt volna köztünk, mint ahogy nem is fog történni.

PÉTER: De ha látja bennem a jószándékot, a becsületességemet, ha hisz a szavamnak! És pláne ezek után csak még jobban fogok igyekezni. Hogy megmutassam, mennyire nem volt igaza!

AZ ASSZONY: Jó, hogy rávezetett. Erre az igyekezetre nem is gondoltam. Most ettől félek legjobban. Isten mentsen meg attól, hogy maga *igyekszik* titokban tartani a dolgot!

PÉTER: Hát jó. Mindez csak szóbeszéd. Most jönnek a tények. Én most be fogom bizonyitani, hogy tudok hallgatni. Mikor ment maga férjhez?

AZ ASSZONY: Kilenczvennyolczban.

PÉTER: És most melyik évben vagyunk?

AZ ASSZONY: Kilenczszázkettőben.

PÉTER: Hány év ez?

AZ ASSZONY: Négy év.

PÉTER: Na kérem. Én még hozzáteszek kettőt. Kilenczvenhatban ismerkedtünk meg a Svábhegyen. Attól a naptól fogva én szerelmes voltam magába. Soha egy szóval nem mondtam. Ellenőrizze az adataimat. Kilenczvenhétben Bártfán nyaraltak, oda utánuk mentem. Ugyanabban az évben őszszel Abbáziába mentek, oda is követtem. A szezonban kinos gonddal igyekeztem magával találkozni minden zsuron, minden vernissage-on, minden bálon. Tavaszszal ment férjhez, akkor ugy fájt a szivem, hogy elutaztam Párisba, lumpolni, felejteni. Nem sikerült. Betege voltam ennek a tragédiának. Tudtam, hogy nem jött volna hozzám, hogy nem is adták volna, még se tudtam belenyugodni. Mint asszonyt, mindenütt követtem. Azt maga nem is tudja, hogy az estélyükről sirva mentem haza. És mikor elvált az urától, reményre kaptam. Hiába, mert láttam, hogy nem kellek magának. Akkor ujra átkinlódtam az egészet. Vagyis hat, mondd hat esztendő óta szeretem, imádom, a betege vagyok, siratom, szenvedek magáért, anélkül, hogy valaha csak egy szót is szóltam, egy czélzást is tettem volna. Hat évig, hat hosszu évig tudtam hallgatni, mert föltettem magamban szigoruan, hogy sohse mondom meg magának.

AZ ASSZONY: És most mégis megmondta? Szégyelje magát.

PÉTER (nagyra mereszti a szemét).

AZ ASSZONY: Pompás. Elmond egy hosszu és az én részemről különösen tiszteletreméltó történetet annak a bizonyitására, hogy tud hallgatni. És mi a történet csattanója? Hogy nem tud hallgatni. Ez is szánalmas. Csupa szánalom maga, Péter.

PÉTER: Hát nem bizonyitottam be, hogy hat évig tudok hallgatni? Hát ez nem nagy szó? Es annak, hogy most megszegtem a hallgatást, nem mentsége az, hogy éppen azért szegtem meg, hogy ön tudomást vegyen hallgatói képességemről?

AZ ASSZONY: Bizonyos számu évig hallgatni, ez olyan, mintha azt mondaná: forró jég. Az ember vagy hallgat, vagy nem. Ha egyszer elmondja, akkor már mindegy, hogy egy félóráig titkolta, vagy hatszor hat évig. Ami pedig a mentségét illeti, előre mondtam, hogy a mentségei abszolut becsüek lesznek. Ön fel van mentve előttem. Megbocsátok. De ez minden, amit tehetek.

PÉTER (kétségbeesve): Hát mit csináljak?

AZ ASSZONY: Társalogjon velem elmésen egy hétig, aztán utazzék Londonba. De az ajtóügyet ne feszegesse többé. Kár minden szóért. Hiába, na, maga elmondaná. Nem érzi, hogy elmondaná?

PÉTER: Nem.

AZ ASSZONY: Én érzem és ez nekem elég. Emlékezzék csak vissza. Tavaly télen egy társaságban maga azt mondta egy urnak, hogy »azt csak be kell ismernie, hogy én egyszer csunyán lefőztem egy vitában!« Az az ur zavarba jött és beismerte. Maga pedig diadalmas arczczal nézett körül. Péter, magának tehát nincs érzéke az iránt, hogy a mások gyöngeségein aratott diadalt el kell hallgatni. Az ilyet az ember csöndes belső táplálóknak teszi el. Már pedig ha az ajtóügy az ön kedve szerint dőlne el, ez diadal volna az én gyöngeségemen. Magát kinozná a vágy, ezt — nem elmondani, — hanem véletlenül, sőt akarata ellenére kibökni olyan helyen, ahol magáról azt mondanák, hogy hiába udvarolt nekem.

PÉTER: Azt az urat Pappnak hivták, ugy-e?

AZ ASSZONY: Pappnak.

PÉTER: Köszönöm, csak ezt akartam tudni.

AZ ASSZONY: Lássa, Péter, hogy nem tud hallgatni. Nem tudta elhallgatni előttem, hogy tud arról a pletykáról, amelynek mi ketten vagyunk a hősei: Papp, meg én.

PÉTER: De ezt szándékosan mondtam. Mert most már kezdem hinni, hogy maga nem az én indiskréczióimtól fél, hanem Papptól. Ezt már haragból mondtam. Erről se szóltam eddig.

AZ ASSZONY: A mentsége ismét kitünő. És megint elmondott valamit. Jöjjön, Péter, menjünk sétálni a partra és beszéljen inkább a tavaszi tárlatról. Maga nagyon ért képekhez. Mit tart Rippl-Rónairól?

PÉTER (lehorgasztott fővel kullog mellette): Rippl-Rónait nem szeretem. A képei elmosódottak. Semmi körvonal, semmi biztos rajz, csupa határozatlan folt.

AZ ASSZONY: Szóval csak sejtet. Ránk bizza a részleteket. Maga, ugy-e jobban szereti azokat a festőket, akik tisztán, kidolgozva festenek, az összes részletekkel? Akik mindent elmondanak?

PÉTER: Igen.

(Aztán hirtelen az asszonyra néz, s látva, hogy az mosolyog, mélyen elszégyenli magát.)

Baudelaire költeményeiből.

Az albatrosz.

A tengerész gyakran vadászsza kedvtelésből
Az albatroszt, a tenger óriás szárnyasát,
Mely a futó hajó felett, nem félve vésztől,
Közönynyel száll tova hü utitárs gyanánt.

Alig tették le a padló deszkázatára
A légkirályt, máris restelkedőn megül,
Lehull két oldalán imént még büszke szárnya
S evezőként hever lomhán, erőtlenül.

E röpke vándor oh, mily gyáva, mily ügyetlen,
Mily rut, kaczagtató s minő szép volt elébb!
Csőrével csattogat a nyomorult szünetlen
S repülni vágyva egy-kettőt biczegve lép.

A költő is olyan, mint a felhők királya.
Mit néki odafenn az élet vészei!
De lenn, hol a zajos tömeg nyüzsgése bántja,
Hatalmas szárnyait bilincsben érezi.

A macskák.

Buja szerelmesek s rideg bölcselkedők
Egyképp szeretik, ha érett koruk' elérték,
A sunyi macskákat, hajlékuk büszkeségét,
Melyek, mint ők tunyák s meleget kedvelők.

Ők is barátai a tudománynak s kéjnek,
Keresik a magányt s a rémes éjszakát
S ha büszke fejüket igába hajtanák,
Bizonynyal Erebus szolgálatába térnek.

Gondokba mélyedőn, fenkölten fekszenek,
Mint hosszan elnyuló sphinxek puszták felett,
Végetlen álmaik szelid ölébe dőlve.

Termékeny ágyékuk büvös szikrákat ád
S bizonytalan fénynyel ragyognak fel szemökbe'
Aranyos sugarak finom föveny gyanánt.

A megrepedt harang.

A téli éjszakán mily édes érzelem,
Pihenve tüzhelyünk lobogó lángja mellett,
El-elmerengeni távol emlékeken,
Melyeket létre a harang zugása keltett.

Boldog, százszor boldog az éphangu harang,
Mely, bárha vénülőn, élénken és vidáman
Hallatja szózatát hiven, miként az agg
Harczos, ki fenn virrasztó éjente sátorában.

Az én lelkem, szegény, régóta megrepedt
S midőn dalolni vágy olykor egy éneket,
Gyakorta megesik, hogy bágyadt, gyönge hangja

Egy sebesültéhez hasonlit, ki sóhajtva
Hever vérében sok ezer halott között,
Mig mozdulatlanul utólszor felhörög.

Szabados Ede.

Krónika II.

Hitvesi jogok.

— *ápr. 25.*

Egy régi *Hét*ben olvastam egyszer, hogy az a jó czikk, aminek nemcsak a végén van csattanója, hanem az elején is. Efféle dolog az az ujabb divat, hogy az emberek nemcsak haláluk után mondanak *utolsó szavak*at, hanem mikor még, isten segitségével, hosszu élet áll előttük, sok mindenféle szerelemmel, barátsággal s egyéb emlékkönyvbeli nagyszerüségekkel. Ilyen latest fashion végszó volt, amivel a kis szerb király vette tudomásul, hogy az ő kedves mamája katolizált: »E percztől fogva nincs többé anyám!« Gyönyörü mondás, megható pose; ilyet nem látott a világ azóta az olajnyomat óta, amin a haldokló Petőfi a mutató ujját a szivébe mártja, s ugy irja kihulló vérével a földre: Hazám! Persze, levon egyetmást e nagyszerüség értékéből, ha az ember hozzáképzeli a mellékkörülményeket. Mindenekelőtt magát a királyt, az ő rövid állával, alacsony gallérjával, fülén átvetett czvikkerzsinórjával és kisérteties tokájával — minek ennek anya? S ha nem lehet el anya nélkül: hát nincs mellette az ő felséges Draginája, aki, mint megint csak Petőfi mondaná, felesége, anyja és gyermeke egy személyben? Ám ő felségének ez a nagyszerü mondása külömben sem *klappol* a helyzettel. Mert mit jelent az »e percztől fogva?« Pénzt a legfőbb szerb hadur már rég nem kap az ő jómódu mamájától, vagy, ha kapna, szerb államférfiu számára — mert hiszen, mióta a német császár a maga kanczellárja, a szerb király is ur a maga koronázási dombján — ennek a katolikus pénznek mért volna kevésbbé jó parfumje, mint például a Habsburgokénak, akiknek forintjai a szerb zsebekben szkizma nélkül huzódtak meg a muszka rubelek mellett? S ha nem pénzről van szó, hanem ideális javakról: mióta a belgrádi konak trónörökös-szállitó rendszere kitudódott, a szerb hazafi már nemcsak a papájában, de a mamájában sem lehet biztos. A szép Natália most május 14-én lesz negyvenhárom esztendeje, hogy szép és Natália; ez időből augusztus 14 én lesz huszonhat esztendeje, hogy alkalma lett volna a szomoru ifju ember, Obrenovics Sándor számára anyát jelentenie. De a szép Natália huszonhat esztendőn át mindig csak szép volt és Natália volt, anya azonban éppoly kevéssé volt, mint ahogy feleség sem volt soha. Az anyasága csak arra való volt neki, amire a hitvesi volta: hogy jogokat gyakorolhasson révén, s a jogaival, mint egy szép, fekete és kövérségre hajló Michael Kolhaas, skandalumot csaphasson. A hires wiesbadeni eset, mikor a szép Natália a nőstény tigris bus haragjával védte az ő Sándorkáját a német rendőrök ellen, igazában éppoly fölösleges skandalum, mert jogtalan Rechthaberei volt, mint az azelőtti belgrádi skandalumok. Minderre semmi szükség nem volt, mert használni senkinek sem használt, a szép Natáliának legkevésbbé — Szerbiának azonban s az Obrenovics-háznak végtelenül ártott.

*

Ezzel az utilitárius fölfogásommal alkalmasint arczul csapom a részvétet, különösen a boudoirokbelit, mely, a

szép Natália áttérésének, és, amit ez jelez, ujból való férjhezmenetelének hallatára alkalmasint igy szól: Jól teszi, annyi szenvedés és csalódás után joga van a boldogságra. Hogyne volna, minden embernek joga van a boldogságra, gazdag és még mindig szép asszonynak meg módja is van benne. Kivánom is tiszta szivemből, hogy mire a szép Natáliának ajaka fölött megjelenik a fekete szláv nőknek bizonyos koron tul elkerülhetetlen bajuszkája, boldogabb esztendőkre tekinthessen majd vissza, mint volt a legutóbbi huszonhat. Ehhez azonban ugy kéne berendeznie az életét, hogy ő maga lehető kevéssé avatkozhassék csak bele, mert az ő párnásodni kezdő szép keze meglehetős szerencsétlen kéz, még saját maga számára is. S ez a szép királyasszony egyetlen mentsége azért a sok rosszért, amit okozott. Mert ez a való tényállás; ha a szép Natália maga is szerencsétlen volt, az magában nem jogczim arra, hogy most boldogabb legyen, mint volt ifjusága virágjában. Mivelhogy minden szerencsétlenségének, s annak a teméntelen szerencsétlenségnek, mely a szegény rácz nemzet legutóbbi tizenöt esztendejét betölti, senki más nem volt az oka, mint a szép mártir, Keskó Natália.

*

Férfi és nő közt idők végéig tartó lesz a hüség körül való háboruság. Legyőzöttjei e harcznak lehetnek, mint ahogy a Kelet asszonyai azok; meggyőzöttjei sohasem. Nálunk nyugaton a házasság s a tulajdon két egyformán kétségbeejtő intézménye még kinosabbá teszi ez örök ellentétet, mely első sorban a körül forog, hogy a férfi föltétlen hűséget követel az asszonytól, maga azonban képtelen a hűségre. Amig a szerelem csak szerelem, vagy, mint müvelten mondják: viszony, ez a háboruság titkon tombol a két szerelmes közt, természetes eszközökkel, mintegy az ősi becsületes ököljog formájában. A házasság azonban ebbe is beleviszi a természetellenességet: a jogot. A megcsalt kedves titokban szenved, a megcsalt feleség azonban a váczi-utczában sétáltatja meg az ő mártirkoronáját. Többé-kevébbé megtehetné ezt minden feleség; mert férjet, ki a feleségét soha meg nem csalta, valahogy még el lehet képzelni — de aki ne is szerette volna megcsalni, olyat soha. Már most: adjunk meg az asszonyoknak csak minden konczessziót. Ismerjük el, hogy bármennyire nem tehetnek róla, a férfiaktól roppant pogány dolog az ő megátalkodott mohamedanizmusuk. Ismerjük el, hogy a feleségnek joga van hüséget követelni az urától, s joga van, ha az ura vét a házasság egy *igen* dióhéjába foglalt, de valójában roppant sok paragrafusból álló kódexe ellen: mondom, joga van akár agyonkinozni is ezt az embert, és, ha ő nagyságának ugy tetszik, pokollá tenni a házát, boldogtalanná a gyermekeit, lehetetlenné a helyzetét, rabsággá a munkáját — mindent, mindent, amivel egy magánembert hetedik ivadékában is sujtani lehet, akár halálbüntetéssel is. A hitvesi jogok e *fiat iustitia, pereat mundus*os megvédésére volt már példa elég, férfi részen épp ugy, mint asszonyin — s ha nem is mondom, hogy akár irigyelném, akár tisztelném a hitvesi jogok e him vagy *nőstény-tigriseit*, a bestiaságra való jogukat el nem vitathatom. Volnának ugyan bizonyos fizikai okok és állatvilágbeli példák, melyek, természeti állapotul, a férfi hütlenségét valamivel jogosabbá teszik, mint az asszonyét, s legalább is a zoológiai alapot veszik el a tisztelt hölgyvilág alól, mikor a férfihűtlenség ellen a ha *te ugy, én is ugy* jogi revolverét forgatja — de ezekkel most nem bajlódom, és nehogy szükkeblünek láttassam, ezennel megadom minden magánasszonynak a jogot, hogy ha az ura csélcsap, közrészvéttől és imádattól körülvéve főzhesse olajba a hütelent s tehesse hajléktalan árvákká a saját gyermekeit. Ez azonban csakis a magánasszonyra vonatkozhatik, ki, ha a jogaiban megcsalatott, kötelességeit sem tartozik teljesiteni. Egészen más a helyzet olyan esetekben, mikor az asszony az ő házasságával nemcsak magánkötelességeket vállal, hanem közkötelességeket is. Ilyen minden olyan élet, melyben a férj nem egészen magánember, kinek szerencséje vagy szerencsétlensége az ő magánügye, hanem, akár politikai, akár egyéb értelemben, közember, kinek boldogtalansága vagy tönkretétele, vagy házi békéjének feldulása, a köznek is vesztesége. A hitvesi jogok szép tigrisei ilyen esetekben egy kicsit közveszedelmesek, s arra legalább is nem szolgáltak, hogy még meg is aranyozzák a körmöcskéiket. Ha a szép Keskó Natália egy Obrenovics Milán nevü disznókereskedő üzletébe fekteti vala az ő tekintélyes hozományát, teljes joga van akár a belgrádi piaczon fényes nappal kikaparnia a Milán ur szemét, ha egy Artemizia nevü asszonyság ujján olyan karikagyürüt lát, ami csak az ő ládája fiából kerülhetett oda. Azonban: Natália királynő volt, Szerbia királynője. A család, melynek rendje, békéje és tekintélye az ő türő és megbocsátó képességétől függött, egy sokat próbált szerencsétlen kis nemzet leendő dinasztiája volt. A szerb nép sohasem igérte a szép Keskó Natáliának, hogy boldog asszony lesz, akinek hiuságán semmi kissebbség nem esik. A szerb nép neki annyit igért, hogy Natália: királyné lesz — s ezt az igéretét becsülettel megtartotta. Ellenben a szép Keskó Natália, mikor kezét a már akkor sem a legjobb hirü Milán fejedelemnek nyujtotta: vállalta a kötelességet, hogy hü királynéja lesz a szegény népnek, anyja az árva nemzetnek, megtartója dinasztiájának s erőssége trónjának. Mindebből a szép Keskó Natália semmit sem tartott meg. Inkább: nem Milán, hanem Natália volt a rossz lelke Szerbiának, mikor az ő egyéni szerencsétlenségével arra is jogot vélt váltani magának, hogy botrányokkal és bosszuállásokkal felrobbantson és tönkretegyen egy olyan tüzhelyet, melynek sorsával egy egész nemzeté van egybeépitve. Hogy olyan emberrel szemben, mint amilyen éppen Milán volt — alapjában jó fiu és geniális ember, kiből arra való asszony egész embert is tudott volna csinálni — mondom, ilyen emberrel szemben a saját felesége lábacskái alatt más álláspontot is el lehet képzelni, mint az ügyvédit, azt most nem is emlegetem; nem minden szakállas ember férfi, s nem minden szép asszony születik igazi asszonynak. Hogy azért a szerencsétlen gyermekért, kit mégis csak ő hordott szive alatt, talán el lehetett volna viselni egyetmást, amit magáért Milánért nem lehetett — azt sem feszegetem sokat; az anyasághoz is tehetség kell, s a szép Natáliából ez a tehetség hiányzott. De az a férj

király volt, ez a gyermek királyfi — s a szép Natália a történelem itélőszéke előtt, mint a Szerbia királynője felelős mindama szörnyü pusztitásokért, melyeket az ő hitvesi okvetetlenkedése okozott.

Ez a különbség a köz- s a magánemberek feleségének hitvesi jogai között. Igaz, hogy a nyilvánosság emberének felesége lenni körülbelül martirium. Ám aki a gondját nem vállalja, ne vállalja emberét sem, s nincs joga olyan, ősidőktől fogva mártirsággal egybekötött hivatalt elfogadnia, mint amilyen, például, a királynői vagy a nagy festő feleségeé és igy tovább. Az a Böcklinné, ki soha más asszonyi modellt nem engedett az urának, mint saját magát; egy hires magyar költőnek a felesége, ki egy emberöltőn át szinte kalodában dolgoztatta az urát, távol minden asszonyi kisértéstől; s a lágyszivü Szokráteszeknek mindazok a megtámadhatatlan jogi állásponton álló szép Xantippéi (mert Xantippe szép volt), kik az ő aprólékos fiskalitásuk bilincseit az ő asszonyi és egyéni boldogságuk jogán bizonyára föltétlen joggal verik a hatalmukba került férfiegyéniség kezére lábára: az emberiséggel szemben voltaképp mégis jogtalan tulkapásban vétkesek, mert megfosztják egy-egy egyéniségtől, mely, kedve nem szegve, magasabban szárnyalhatott volna, s mindazoktól a müvészi vagy politikai vagy bármiféle egyéb munkáktól vagy cselekedetektől, melyek a kötelesség kalodájába zárt lélekben elsorvadtak, mint a kinai asszony lába az ő vasczipőjében. Az emberrel, mint férjükkel szemben, bizonyára igazuk van; vigye el az ördög, aki a kötelességét nem teljesiti, noha nem tudom, hogy a kielégitett jog kielégitett szivet is jelent-e. Azonban jóvátehetetlen veszteség, ha a férjjel együtt kiváló egyéniséget, vagy egy nemzet boldogságát, vagy szép képeket, nagy gondolatokat vagy dicső haditetteket is elvisz az ördög.

Pató Pál.

A három vendég.

Irta: JANKÓ ZOLTÁN.

(Vége.)

A leánykák közül felemelkedett egy apróság, a kis Lustig Berta.

A tanfelügyelő azt gondolta, hogy még ez is a programmhoz tartozik s bátoritotta a leánykát; maga Lujza is valami titokban készült meglepetésre gondolt. Az a csöppség pedig nem akart beszédet mondani. Piczi karjait Lujza felé kitárva csak annyit mondott, hogy:

— Lujza néni . . .

Erre nem nézve a tanfelügyelőt, papot, tanitót, a gyerekek kórusban kiabálták:

— Lujza néni, Lujza néni!

Kiugráltak a padokból, körülrajzották, zsibongták, mint a méhraj a királynéját és csókolták a kezét, ruhájának minden fodrát. Végigkisérték a falun, egész hazáig folyton zsibongva, kiabálva:

— Lujza néni, Lujza néni.

Lujza néni (most már az egész falu igy nevezte) másnap hazautazott Budapestre a mamájához. Vitt magával sok áldást, köszönetet, egy nagy virágbokrétát és külön két rózsát az orczáján. Megfogadtattuk vele, hogy jövő nyárra megint eljön közénk.

El is jött azóta minden esztendőben hiven, pontosan. Hozott játékot, apróságot a »gyerekeinek« és vitt magával (istenem, többet nem adhattunk) áldást, köszönetet, egy nagy virágbokrétát és két szép piros rózsát külön az orczáján.

Elmult három-négy esztendő, Lujza első tanitványai felcseperedtek, egy-két öreg elkivánkozott közülünk a temetőbe és Lujza kezdett az általános »néni«-ből komaasszonynyá és keresztmamává átváltozni.

A hadnagynénak egy ujszülöttjét keresztvizre tartotta és ezzel a hadnagyné mind az öt gyermekének keresztanyjává avatódott.

De ha a hadnagyné komaasszonyának tiszteli, akkor Sidó Györgyné, a hadnagynénak asszonytestvére se szólithatja másképpen; szintugy annak a gyerekei is keresztanyjuknak hivják.

Igy aztán azáltal, hogy három-négy menyecske keresztkomának hivta, (és Lujza ezt a megtisztelést soha sem utasitotta vissza) hamarosan komaságba jutott az égész faluval. Ilyen a magyar atyafiság.

De máskülönben a falu képe nem változott semmit: kora tavaszszal jött a Duna, nyáron Lujza néni, aratás után a végrehajtó . . .

Éldegéltünk csendes megelégedésben; most már nem igen bántuk, hogy a világ hirt se vesz felőlünk: mink se igen vágyódtunk utána. Elég nekünk a világból Lujza *komaasszony*.

Már ötször volt nálunk a Duna, ötödször vártuk Lujzát; jött is. Péter czigány (mert a gyalogpostás nálunk is czigány) elhozza Bősről a levelet Ásványiné nagyasszonynak, mely levélben meg volt irva, hogy jövő vasárnap a hajnali hajóval megérkezik a nagyasszonynak »engedelmes és szerető unokája: Lujza.«

Szombaton este elkéreti a nagyasszony a királyréti jáger *féderes kocsiját*, Nógli Ignácz pedig másnap harmatos hajnallal elejbe fogja két szép pej lovát, rózsát tüz a belső kantárjába, csöngőt akaszt a kéztülső hámjára s ugy megyen a hajóállomásra a pesti hajót várni.

Hullámzó vetések között kanyargó sima dülőuton mint a himes tojást, olyan féltő gonddal, vigyázattal hozza Nógli Ignácz a mi várva várt vendégünket. Az utszéli akáczfák, akárcsak a tiszteletére felállitott diszőrség, hosszu kanyargós sorban jelzik az utját s amint elhalad mellettök, mintha mindegyik tisztelegve hajtaná meg koronáját a kedves vendég előtt.

Még egy-két akáczfa, azután a szilfás berek, aztán kikanyarodnak az országutra és föltünik a bakai templom fehérre meszelt, piros zsindelyes karcsu tornya . . . Lujza a napernyőjével int feléje s lám, mintha a torony is köszönteni akarná, megszólal csengő, hivogató hangján: elsőt harangoznak kis misére. A toronyablakon át ide látszik a harang himbálódzása s egy csapat galamb a harangszótól fölriasztva, mint egy marék levegőbe szórt szines pikkely, ugy fürdik libegve a ragyogó nyári napfényben.

Lujza szemeibe a viszontlátás öröme könyet csal s ez első örömkönynek nincs is ideje felszáradni, mert amikorra eszébe jut zsebkendő után nyulni, már ott leskelődnek szempillája alatt az elsőnek társai, melyek aztán a nagyasszony ránczos arczán folynak végig.

A köny mind a nagymamának jut, de a mosolygásból, barátságos szóból, kézszoritásból mindenkinek van része. Mert ugy, mint a népszinmüvekben egy kurjantásra szinpadra csődül az ünneplő ruhás nép, a nagyasszony udvara is benépesül ünneplőbe öltözött, misére készülő asszonyokkal, gyerekekkel, akik mind a komaasszonyt várják.

Ezt a nagy szeretetet ő maga is érzi és mindjárt otthon van közöttünk; nemcsak az öreganyjánál, hanem

az egész faluban, az egész határban. Nehogy azonban Ocsvayné nagyasszony megnehezteljen rám, külön hangsulyozom, hogy Lujzának első utja volt őhozzá menni s a falu, a határ csak azután következett. Ezt az elsőséget Ocsvayné nagyasszony azon a jusson követelte meg, hogy együtt leánykodott Ásványiné nagyasszonyommal, Lujza öreganyjával. Egy időben mentek férjhez, majdnem egy időben jutottak özvegységre és a sorsuk is olyan hasonló. Ásványinénak egyetlen lánya van, az is elszakadt innen messsze a fővárosba (de legalább az unokáját látja). Ocsvaynénak egyetlen fia van; főszolgabiró valahol lenn Torontálban.

— Rossz gyerek — szokta Ocsvayné mondani Lujzának — nem jön haza.

— Dehogy rossz — menti őt Lujza, pedig nem is ösmeri — egyszer csak meglepi asszonynénémet.

— Oh istenem, bárcsak meglepne.

Aztán másról beszélnek.

Másnap már tud mindent, ami tavaly nyár óta történt, még azt a nagy csapást is, ami Szávelnét érte: hogy a tavaszszal elhullott szegénynek az egyetlen süldője.

Igy telt, mult az idő. Lujza arczán megjelentek a rózsák és figyelmeztették, hogy közeleg a bucsuzás órája.

Meg is kezdte »bucsu-viziteit«, mint ahogyan városban mondanák; a legutolsó napra hagyta természetesen Ocsvaynét, mert ha megtudná, hogy nem ő volt az utolsó, akitől elbucsuzott, abból jövőre neheztelés lenne.

Szalmakalapját karján lóbálva, elgondolkozva tért be Ocsvayné udvarára, de mennyire elcsodálkozott, hogy az asszonynénit nem a biblia mellett találta, hanem a konyhában sürgölődött (már amennyire kövérsége és öregsége engedte).

— Édes Lujzácskám, de jókor jött; segitsen, az isten áldja meg.

Mindjárt adott is neki egy fehér köténytt. Lujza a kötényt maga elé kötötte s mosolyogva nézegette magát benne, mert az asszonynéni köténye az ő karcsu derekát szoknya módjára fogta körül.

— Haza jön az a rossz gyerek — mondta a nagyasszony boldogan s nagyot fujva, leült egy konyhaszékre.

— Lássa asszonynéném, mindig mondtam, hogy egyszer csak váratlanul megjön — viszonzá Lujza s tovább keverte a rántást.

Lujza maga főzte meg az ebédet; a nagyasszony még teriteni sem tudott. Szegény öreg, nem talált se abroszt, se kést, se villát.

— Csak itt volna már — felelte mindenre.

Végre betért az udvarra a Nógli Ignácz kocsija; meghozta a rossz gyereket, egy egyenes, szép szál harmincz esztendős férfit.

No lám, most meg a helyett, hogy elejbe futna és karjaiba zárná régen várt fiát, csak áll a tornácz alatt összetett kezekkel. A fia leugrik a kocsiról, megöleli, megcsókolja, beszél neki, ő meg annyit se tud mondani, hogy »isten hozott«. Engedi magát ölelni, csókolni, szemeiből patakként folynak a könnyek és a könnyeken át csak azt látja, hogy a fia, amióta utoljára itthon volt, *megsoványodott.*

A helyett, hogy ő hivná a fiát, az tessékeli be őt a szobába, tartja szóval, kinálja az ebéddel, akárcsak ő jött volna messze földről a fiát látogatni.

Ilyen gyenge természetü asszony Ocsvayné. Eleget fogja holnap bánni a tehetetlenségét, de hiába; nem tud a természetének parancsolni.

Egészen át is engedi magát a sorsának. Asztalhoz ül szemközt a fiával és a fián kivül semmit sem lát, rajta kivül semmivel sem törődik. Lujzára nem is gondol. Persze, a fia sem méltatja különös figyelemre az asztal körül sürgölődő fehér kötényes lányt; igen természetesnek találja, hogy öreg édesanyja a mai napra segitséget hivott magához.

Jó étvágygyal megebédel, kényelmesen hátra dől a karos székben s szivarra gyujt, mikor Lujza nesztelen léptekkel ismét bejön a konyhából s elébe tesz egy csészike fekete kávét.

— Tessék.

Amint óvatosan eléje helyezi a kávét, a férfi szemei önkénytelenül megakadnak a finom fehér kezeken s tekintete fölsiklik a leány karján az arczára. Szemeik találkoznak.

Ocsvay Sándor hirtelen leteszi a szivarját, föláll s mint olyan, aki goromba tapintatlanságot követ el, megszégyenülten mondja:

— Bocsánat, *kisasszony.*

A nagyasszony csak most veszi észre, hogy Lujza nem is ült az asztalnál.

— Óh, én szamár fejem — sopánkodik. Nem is mondtam neked . . . Lujzácska . . . tudod, Ásványiné nagyasszony pesti unokája.

E furcsa bemutatás egy perczre zavarba hozta a két ismeretlent, de mind a kettőjöknek könnyü volt leküzdeni a pillanatnyi zavart, mert ha most találkoznak is először, régen ismerik már egymást.

— Hogyan, hogyan? — tudakolják egymástól.

— A mama leveleiből, meg az ujságokból — magyarázza Ocsvay Sándor és elmond mindent Lujzának, amit csak tud felőle. Lujza meg az asztalra könyökölve hallgatja más szájából a maga történetét. Olyanforma ez, mint mikor az ember a maga fotografiáját nézegeti.

— Hát maga honnan ismer engem? — tudakolja Ocsvay Sándor, mert azt már igazán nem tudta elgondolni, hogy ez a pesti leány honnan ismerheti őt.

— Én is az ujságokból — feleli Lujza némi árnyalatával az incselkedésnek. Nem hiszi? Elmondom hát, hogyan szökött meg jogászkorában Henri czirkuszával . . .

Ocsvay Sándor elvörösödött. Megdöbbenve tekintett anyjára, de szerencséjére az nem hallotta Lujza szavait, mert akkor már boldogan szunyókált nagy karos székében. Azután közelebb hajolt Lujzához, megfogta a kezét, mélyen a szemébe nézett s fojtott hangon mondta neki:

— Maga kis boszorkány.

Lujza hátra kapta a kezét s fejét rázva ugyanolyan hangon incselkedett tovább.

— Én nem. Miss Henriette volt a boszorkány.

— Akkor ördöge van, ha ezt is tudja.

Lujza elfojtotta kaczagását, hogy az asszonynéni föl ne ébredjen s csak a kezével intett tagadólag, hogy az sem.

Lujza mindentudásának pedig igen egyszerü magyarázata van.

Tavaly ilyenkor főszolgabiró-választás volt Torontálban s Ocsvay Sándornak — az idegen jött-mentnek — hatalmas ellenpártja támadt. Ez az ellenpárt mindent elkövetett ellene, hogy megbuktassa és mikor a minden sem volt elég, kijátszották az utolsó kártyát: lehetetlenné akarták tenni.

Fölkutatták a multját és arra bukkantak, hogy másodéves jogászkorában egy bizonyos miss Henriette kedvéért beállott Henri czirkuszához és ott három hónapig magas iskolát lovagolt. Ezért aztán lemondatták a tartalékos tiszti rangjáról (be kár volt azért a feszes huszáratilláért) stb. stb. Egyszóval Ocsvay Sándor nem uri ember, tehát nem is lehet főszolgabiró. Ezt kiirták a Torontáli Hiradóba; az ujságot megküldötték a megyebizottsági tagoknak, sőt valami jóakarója özvegy Ocsvayné czimére is küldött postán belőle.

De Ocsvaynénak ekkor Lujza volt a levélolvasó titkára, aki átfutván a vádaskodó ujságot, más lapot csempészett a helyébe.

Igy Ocsvayné nem tudta meg a fia régi kalandját, de a vármegyében se igen volt a hajszának foganatja, mert az asszonyok igy még érdekesebbnek tartották Ocsvay Sándort. Már pedig tudjuk, hogy amely férfiről az asszonyok kimondják, hogy érdekes, annak nyert ügye van. Ocsvay Sándor mégis főszolgabiró lett.

Mikor ezt Lujza elmondta, Ocsvay Sándor megilletődve szólott:

— Maga angyal!

(No lám, milyen hamar angyallá változhatik a boszorkány.)

Most már Ocsvay Sándor mint régi meghitt barátjával, ugy beszélgetett Lujzával (a nagyasszonytól bátorságban voltak, mert az édesen aludta délutáni álmát).

Elmondott a lánynak mindent, kiigazitotta az elferditett részleteket, kifejtette kalandos vállalkozásának lélektani motivumait. Beszélt aztán érdekes apróságokat a czirkusz belső világából, miss Henriettről; egy szóval föltárta előtte egész szivét. Lujza meg szemeit ráfüggesztve, ölbe tett kézzel szivta magába az érdekes, soha sem hallott dolgokat.

Beszélgettek volna ki tudja meddig, ha egy tompa morgásu égzörgés szavokba nem vág s az égzörgésre a nagyasszony föl nem ébred.

— Majdnem elaludtam — szólt szemeit dörzsölve, aztán leszedte az asztalról az edényt. Lujza is leoldotta maga elől a fehér kötényt.

— Haza megyek már én is.

Marasztalták, hogy ne menjen; utóléri a zivatar.

— Még pakolnom is kell, nem maradhatok — felelte szomoruan s föltette kalapját.

— Isten vele asszonynénikém. — Megcsókolta az asszonynéninek kezét, arczát.

Azután Ocsvay Sándornak nyujtott kezet s miközben egy rövid szempillantásig a szemeibe nézett s arczára komoly felhő borult és szintelen, alig hallható hangon mondta neki:

— Isten önnel.

Ocsvay Sándor mohón kezet csókolt a lánynak s fölhevülve ismételgette:

— Köszönöm, köszönöm.

— Én szamár fejem — vágott a nagyasszony közbe; nekem kellene megköszönnöm a Lujzácska szivességét.

De Lujza akkor már utban volt. Összefogta ruháját, mert a zivatar előhirnöke, a szél már erősen ingatta az akáczfák koronáját.

Amint kifordult a kapun, egy pár kövér esőcsepp is megkoppintotta szalmakalapját és mintha a szél zugásán keresztül Ocsvay Sándor hangját hallotta volna. Mintha visszahivná . . .

De ő csak ment a zugó szélben haza felé.

A szél mind erőszakosabb lőn, az esőcseppek mind sürübben kopogtak szalmakalapján, az égzörgés is mind sürübben hallatszott, mig — éppen a hadnagyék háza előtt — egy vakitó villámlás, hatalmas recscsenés nyomában megeredt az eső.

Lujza megállott és egy pillanatig tanakodott magával, hogy mi tévő legyen. Haza szaladni messze van. Legközelebb volna hadnagyékhoz bemenekülni; integetnek is neki az ablakon át, de ő hirtelen megfordul és szalad vissza Ocsvayékhoz.

Ocsvayné fiával együtt az eresz alól gyönyörködik a záporban és számitgatja, hogy milyen jó ez a kukoriczákra meg a veteményes kertekre. A fia ellenben elmélázva nézi a czikázó villámot s Lujzára gondol. Bánja, hogy csak olyan rövidesen bucsuzott tőle, pedig ki tudja, találkoznak-e még valaha.

Lujza megjelenése is hasonlit a villám czikázásához. Bevilágitott egy perczre sötét, sokat próbált szivébe, aztán eltünt, sötétséget hagyva maga után. De még sem; — javitja ki rövid gondolkozás után a hasonlatot — ez a világosság nem a villám perzselő lángja, hanem szelid, termékenyitő napsugár.

Amint igy szemlélődik, egyszerre csak előtte terem Lujza, testhez tapadt, átázott ruhában. De nem siet menekülve az eresz alá, hanem közönyösen neki támaszkodik a kapufélfának s engedi magát a záportól verni.

— Lujza, Lujza, jőjjön ide hamar — kiabál rá a nagyasszony s tipeg egy helyben, mint a tyuk, amelyik kis kacsáknak a nevelő anyja s nem követheti fiait a vizbe.

Ocsvay Sándor nem szól semmit, hanem oda ugrik hozzá, karjaiba kapja s mint a pelyhet, olyan könnyen viszi az eresz alá. Arcza egészen közel van a lány arczához. Megkérdezi tőle:

— Mért jött vissza?

— Nem tudom — feleli a lány réveteg tekintetét ráfüggesztve.

És én tanusitom, hogy Lujza igazat mondott, mert maga sem tudta, hogy a zivatar kergette-e őt vissza, vagy a szive huzta ide: csak annyit *érzett*, hogy immár védett helyen van.

Talán nem is kellene tovább mondanom; bátran ráhagyhatnám, hogy ki-ki a maga izlése szerint alkossa meg a történet végét: a házasságot. De egészen szabadjára mégsem ereszthetem a fantáziát, ezt a nagy alkotó mestert. Kötelességem megmondani, hogy ami az ilyen házassággal végződő históriákban a leglényegesebb és legpoétikusabb: a vallomás, az itt egészen elmaradt.

Lujza másnap a reggeli hajóval hazautazott Budapestre anélkül, hogy Ocsvay Sándornak egy titkos csókját, vagy csak szerelmi vallomását is magával vitte volna.

Az volt az uti podgyásza, ami máskor: egy nagy bokréta virág a kezében s külön két piros rózsa az arczán. De mégis. Szemében ott ragyogott a boldogság fénye, a szivében ott volt Ocsvay Sándor képe és a lelkében az a halálnál is bizonyosabb tudat, hogy Ocsvay Sándor ezért a képért eljön s elkéri szivestől.

Képzelete csapongva röpködött egyik gondolatról a másikra, mint a tavaszi napfényben szálldogáló fecske. Megállott az első csóknál s a másik perczben már messze-messze szárnyalt. A dübörgő orsovai gyorsvonaton képzelte magát, amint röpiti őket hazafelé. Szótlanul egymáshoz simulva fogják hallgatni a kalauzt, amint az idegen hangzásu állomások neveit belekiabálja a sötét éjszakába, mig az egyik állomáson azt mondja Sándor, (gondolataiban már igy nevezte) hogy *itthon vagyunk* . . .

Igy jutott a falunk ujból árvaságra. Nincs minékünk most már senki jó barátunk, csak a Duna, meg a végrehajtó.

Hüség.

(A *Balassa Bálint*-ból.)

Hüség? Csak fogalom. Ha néha tán
Hütlen vagyok, magamhoz hü csupán.
Madár a fákon nem száll ágról ágra?
Vadméh a réten virágról virágra?
Eperfa eprét egynek nyujtja csak?
Egy vándor szomját oltja a patak?
Csillagsugárt ki foghat el magának?
Ki mondhat egy szép asszonyt asszonyának
Örök időkre? Hüség! Léha szó.
Erdő, mező, nap, hold nem változó?
Más egygyel is beéri, énnekem
Kevés mindnyájatok, az egész női nem.
Rajongva hódolok mindennek, ami szép
S nem reszket a kezem, ha egy bimbót letép!

Martos Ferencz.

Krónika III.

A disznó véleménye.

(Elmondja ő maga.)

Disznó vagyok! A sorsom rendelé ezt
S Kőbánya dus virányain lakom.
Van egy egész csinos garszon-lakásom
És zöldzsalus, virágos ablakom.
Idilli csöndben és magányban élek
És mégse bánt a gyilkos unalom,
Fehér virágok közt az üdv, a béke
Legszebb illuzióit hizlalom.

Más volt a vágyam és más lőn a sorsom,
Gondoltam én is szépet és nagyot,
Szerettem volna lenni drámairó,
Ez a dicsőség mindig izgatott.
Vagy lettem volna csevegő madárka,
Vagy patak partján illatos virág,
Hogy árasztottam volna szerteszéjjel
Szint, illatot, derűt, melódiát.

Mondom, mindebbül sajnos semmi sem lett,
Disznó vagyok csak, disznó, semmi más,
Hogy oly kevésre vittem itt e létben
A végzetem — nem én vagyok hibás.
Belétörődtem. S mint a bölcshöz illik,
Aki a legszebb lelkekkel rokon:
Csak tervezek, csak álmaimban élek
S a makkon is még szépet álmodom!

Egy passzióm van még csupán: a szinház.
Imádom azt, mi klasszikus, remek,
S szinházba — persze mély inkognitóban —
Hetenkint egyszer-kétszer elmegyek.
S mig megvonulok páholyom ölében,
Mint szigoru, szakértő müitész:
A lelkem minden jónak és nemesnek
És szépnek rögtön meghódolni kész.

Imádom azt, mi tiszta, szende, szüzi,
Hogyha sürögnek büszke daliák,
Kik szónokolnak, vivnak és csatáznak,
Kik Rómeók s a nők mind Juliák,
De gyülölöm, miként fajomhoz illik
Mindazt, mi trágár, mocskosan bohó
S pirulva, mert ah, még tudok pirulni
Mondom ilyenkor hangosan: Hohó!

A héten is a villamos vasuttal
Pestre bementem oly gyanutlanul
A *Herkulest* megnéztem és a *Mételyt,*
S kalandjaid, erényes *Őrnagy ur.*
Szédülve támolyogtam mindahányszor
A népszinházba az *Izé* felé,
Melyet helyes, erkölcsös fölfogással
Betiltani akart Morzsányi, Kléh.

S a publikum bevette rendületlen,
Amit a szinház néki béadott.
Csak én röfögtem tőle borzadálylyal,
No mondhatom, dicső az állapot.
Fölháborodva ennyi disznóságon,
Ketten valánk az utcza szögletén,
Ketten pirultunk százezrek nevében!
Egy viharedzett dragonyos, meg én.

Elég sokáig éltek vissza vélem
Barátaim, a fürge francziák,
Nekem elég volt, nem türöm tovább már
E tömeges, nagy konkurrencziát.
Hisz, hogyha ez tovább is folytatódik
— Olyan világos, mint az egyszeregy —
Szindarabért a jóizlésü ember
Szinház helyett a hentésboltba megy!

Incubus.

Klinger »Beethoven«-je.

Különös egy istenteremtése a lángész. Beethoven lelke rég ismeretlen világok közt bolyong, de a szelleme még mindig itt sziporkázik köztünk, s mig eszkimóvá nem satnyul az ember, borongás fogja meghatni a lelkeket a nagy Kilenczedik hallatára, s reveláczióként fog hatni a Mondschein-szonáta ezüstös holdas éjszakákon, mikor tudvalevőleg gyilkolni megy a zsivány s a még nála is czimeresebb gazemberek sirjain virág árasztja illatát a csöndes éjszakába.

Az emberi lélek titkos rejtelmei közé tartozik, vagy ha ugy tetszik: akczió és reakczió dolga, egymással viaskodó irányok erőjének az eredője, hogy időnként erősebben föl-föllobban, szinte eruptiv módon kitör a lángész kultusza, mint most Beethovené. S kitör leginkább a müvészek közt, akik lelkük érzékenységében legjobban megérzik a hipnózis erejét; kitör e gondtalan lumpoknál, kiknek tuláradó szive annyira rokon az aszkéta szentekével; csak éppen hogy a vágyakozásaik tárgya más. Nem isteneknek gyujtanak ugyanis tömjént, hanem csak félisteneknek, s ezek közt egyike a legnagyobbaknak Beethoven, kinek most Klinger hódol. Későbbi századok esztetikusainak aligha lesz hálásabb tárgyuk, mint a Klinger »Beethoven«-ének a keletkezése körülményeit és okait kimagyarázni a mostani korból, mely forradalmat indit a kodifikált stilusok ellen, mely megcsömörlik a nivellálás mindenre ránehezedő lidérczétől, mely lehedzik az egyéniség felé, s melynek már csak ennélfogva is és logikai következményképp is számüznie kell müvészetből s a monumentumokból a monumentalitást, szóval, amely a szeczessziónak nevezett kiválásnak a korszaka. A kiválás eme korszakában pedig a müvészi monumentálitás nem dogmatikus fogalom, mely merev, mint a sötét buddhabálvány Korea félhomályban borongó templomaiban, és ismét: a kiválás eme korszakában maga a müvészet sem az a vegyileg tiszta izzadmánya ennek a földgömbnek, mint ahogy vajmi ritkán föltünő aranykorszakaiban szokott lenni. Nem önczél, mely önmagát sarkalja önmaga felé, és nem tiszta ihlet, mely önmagából merit, hanem részben eszköze a kultusznak, a hódolatnak is. Igy volt ez mindig az Akropoliszon álló Minerva-szobor óta, melyet aranyból és elefántcsontból rótt össze Phidiász, s igy lészen ezentul is. Ha a Madonna a müvészt megihleti, lesz belőle tiszta müvészi alkotás, a legegyszerübb, a legelengedhetetlenebb eszközökkel. De ha a Madonna időnként szokatlanul föllobbanó kultusznak a tárgya, akkor szines olajmécsektől brutálisan megvilágitott fogadalmi szobrot kap a templomok fülkéiben s brokáttal boritott

tetemén kilószámra zörög a gyémántos karperecz és aranyláncz.

Balestrieri, Stuck s annyi más jeles müvész után, kiket Beethoven megihletett, Klingernek a bécsi szeczesszióházban kiállitott szobra a választó czölöp. Innen rajta még tiszta müvészet vagyon, tul rajta pedig (sőt már nála) kezdődik a kultusz, melynél háttérbe szorul a müvészet, s előtérbe lép a külsőség, a rituálé. Klinger elkészülvén a szoborral, letette vésőjét, azután pedig felöltötte papi palástját s ugy áldozott Beethovennek ékes polychrommal, aranynyal, elefántcsonttal, drágakövekkel és négyféle drága márványnyal, mert e becses anyagokból van összeróva az a hires szobor, mely most Bécs fő vonzó ereje. Pár napra elnémitotta még a rajkszrátot is, befogta a száját még Luegernek is, s a jó bécsi nép tódul hozzá, nem annyira müvészi sóvárgását kielégiteni, mint áldozni a Nagynak, a Fölülmulhatatlannak, ki drágakövekkel kirakott, elefántcsont karfáju trónuson ül s derékig meztelen. Mert hiszen Beethoven itt már nem ember, ki a müvészetnek, hanem a Parnassusba befogadott félisten, ki már a kultusznak a tárgya, félisteneknek pedig nincs szükségük széles galléru kabátra. De van szükségük fényes templomra, hozzájuk méltó pazar környezetre, amit a bécsi szeczesszió raffinált müvészeitől megkapott, s amily környezetről Klinger bizonyára álmodik is. Mert az ő szobra csak áhitatos zárt helyiségben, a zene templomában foglalhat helyet.

Mennyire igazad van neked rég porladozó felejthetetlen halottunk, jó Akiba rabbi! Ugy érezzük, ismétlődik ugyanaz, ami az örökkévalóság tengerébe lemerült szürke századokban történt, tőlünk képtelen messzeségre eső korszakban, mikor az ember egy-egy nagyszerü példánya lassanként félisten lett a többi ember lelkében. Csak a minőség más; mert most zseniknek hivjuk a félisteneket. És a fölfogás más, mert azoknak tartunk sok érdemetlen, senyvedt alakot a politikában, szinpadon s egyebütt, végeredményben azonban mégis csak az igazi vagy hamis egyéniségnek kultusza ez a korszak. S ezért rendkivül érdekes és becses a nagy szász müvésznek »Beethoven«-je, mint gyönyörü, megkapó dokumentuma ennek a proczesszusnak s majdan a késő nemzedék előtt is hü tükre korunk müvészetének.

Yartin.

INNEN-ONNAN.

(+) **Az örökség körül** marakodnak ma, amikor nekünk van első alkalmunk *Horánszky* Nándor gyászos, váratlan halálával foglalkozni. Tehetségét, tudását, tiszta szándékát és nagy akarását méltatták a nekrologok, a nemzet veszteségét emlegették a parentálók. Ma pedig a helyébe nem az ő tehetségét, tudását, tiszta szándékát és nagy akarását keresik az utódjában, hanem egy embert, akinek legtöbb joga van örökébe ülni. Ez a temetés utáni czinizmus jobban jellemzi őt a hosszu méltatásoknál, mert jellemzi azokat, akik méltatták. Nagy ember legyen az, aki más tud lenni, mint a környezete. Amig élt, nem tünt ki mindig és mindenki előtt az ő tisztasága és önzetlensége. A politika fegyverei között vannak tisztátalanok is és ő az egész arzenált használta. Csak amikor azzá lett, amiért egyéni okokból nem küzdött, derült ki, hogy olykor, amikor beszéltek, csak a fegyverén volt a makula, nem pedig rajta. Meggondoltabb, óvatosabb, a hatalmát igazában megbecsülő uj minisztert még nem igen láttunk. Az egész vonalon csatározó kritikusból szerény, óvatos aktiv politikus lett, aki programmul csak annyit mondott, hogy előbb tanulnia kell, mielőtt programmot adhatna. Volt e még miniszterünk, aki nem programmon kezdte, tanuláson végezte — bukása után? Horánszky igazi államférfiu és sokat várhattunk tőle, mert a kötelessége teljesitését előbbre tette a miniszteri posenál, és értett a dolgához, mert látta, hogy nem tud még hozzá. Ez után a próba után igazán vallhatta minden ellenfele is: ha valaha ambiciója volt a miniszterség, joga volt hozzá és kár, hogy előbb nem jutott hozzá. Csak a barátai látják most nagy hirtelen megszakadt karrierjét, mint jogot, melyet az ő nevükben gyakorolt s amely visszaszáll reájuk anélkül, hogy volna még egy Horánszkyjuk. Nagy és dicső dolog, ha egy pártnak egy Horánszkyja van, de ha igy tisztelik a nagyságát, akkor az is nyilvánvaló, hogy ez az egy sem volt közéjük való.

* * *

*** **Szobor-botrány.** Pikantéria szempontjából a Zala-Beschorner-ügy figyelmet érdemlő csemege. Egy jeles szobrász, egy nagy czég és egy kiváló szakférfiakból álló jury panamává keverve, megborsozva és felpaprikázva nem mindennapi eset, tehát elsőrangu pletykatelevény. Boldog Magyarország, amelynek fiai oly jó gyomruak, hogy kaviárnak egy egész lovasszobrot tudnak bekebelezni! Milyen lehet még az ebéd! Müvészeti szempontból itélve, az egész ügy szomoru, mert az irigység izomerejének a fokmérője. Szobor még nincs, de botrány már van, a mübirálat még késik, de a sajtóbiróság már akcióba vonul. Mielőtt Andrássy alakja a főváros porából kibontakozna, már annyi por és szenny van rajta, hogy bronz helyett akár makadámból lehetne kifaragni s talapzata birói végzések csomagjain állhatna. Nem az első és nem az utolsó eset, hogy müvészeink alkotásai ilyen staffage-zsel jelennek meg előttünk: a Pulszky Károly vásárlásaitól fogva a Kossuth-mauzóleumig és a Jókaiügyig szakadatlan sorban vonulnak el előttünk a szobrászok, festők, irók és szépmüvészeti honorácziórok pro és contra megtépett zászlóval és bemocskolt ábrázattal. És ki törődik ma már szegény Charley-vel? Kit vigasztal, hogy vásárlásai az ország örökbecsü müvei? Ki próbálná meg, hogy a bukottat és halottat feltámaszsza? Ki ád igazságot Jókainak és ki emlékszik a Sphinx-ügyre? Egy-egy pályázatunk alkalmával annyi pletyka, piszok és rosszakarat viv tusát, hogy örülhetünk, ha minden alkalommal csak egy müvészünk existencziáját zuzzák össze. A müvészember ma már csaknem ott van, hogy a jogtudományi fakultáson kell mesterségét megtanulnia és a törvényszéki tárgyalásokból merit inspirácziót. Az ember hálát adhat Istennek, hogy olyan kevés iróval, szobrászszal és festővel vert meg bennünket. Ha müvészeti életünk valamivel élénkebb volna, az ember egyebet se látna, mint ezüstkanál-pereket és a leglehetetlenebb vádakkal megcsapdosott becsületes embereket. Szerencse, hogy a jogász ma még több, mint a müvész és a járásbiróságaink maradandóbb alkotások, mint másutt a Mózesszobrok vagy a miloi Venusok.

* * *

\+ **A gyülölet.** Minden érzésben, ha ez a maga rendes, emberi mértékét tullépi, a megnyilatkozásában, tartósságában, hevében, betölthetetlenségében rendkivüli vagy mondjuk emberfeletti, még a legrettenetesebben is van valami imponáló, szinte megható. Nápolyban most vallatják Musolinót, a hirhedt olasz bandität, alakját megölt emberek árnyai veszik körül, a keze csupa vér, ez a megbántott, vad lelkü ember megesküdött, hogy kiirt egy családot, egy egész nemzetséget, mindenkit, aki a Zuccoli nevet viseli és megöli mindenkit, aki megakadályozni

próbálta, hogy ölhesse azokat. Egy Zuccoli elszerette a kedvesét és mikor ezt a Zuccolit meg akarta ezért ölni, egy másik Zuccoli kést szurt a karjába. És attól fogva Musolinó két évig ölte a Zuccoliakat. Elég volt, hogy igy hivják: az az ember meghalt. A lány, aki egy Zuccolinak csókot adott, meghalt. A legény, aki Zuccolinak volt czimborája, meghalt. Semmi egyebet nem akart a bandita, de akarta minden Zuccolit, a vérükben akart fürdeni reggel, délben, este, mig nem marad közülük se férfi, se asszony, se öreg, se gyermek. Feje fölött tudva a hóhér bárdját, a kegyelem se kellett neki, amig egy él a Zuccoliak közül. Elárulták, kelepczébe csalták, szinte tehetetlenné tették, ő ölt, ujra ölt, hogy megszabaduljon és megszabadult, hogy ölhessen. Egy egész hadsereg üldözte és — minden szicziliai pásztor tanyát adott neki a kunyhójában és nem lehetett elfogni, mert az ő kéme, hirhordója volt minden szicziliai legény, akinek a kedvesét elcsábitották és minden parasztlány, akinek a Pietróját egy másik Giulietta verte meg a fekete szemével. A nagy bűnöst igy bujtatták a kis csalódottak, hogy a kis szenvedély megbujhasson a nagy szenvedély tövében és maga is fürödjék a vérben, amit az ontott. A nagy bandita száz legény kezével ölte az ő Zuccolijait és a szegény ártatlan emberek halálában a maga bűnösének szörnyü lakolásán ujjongott száz tüzes vérü kataniai parasztlány. Ezért érdekes roppantul a Musolino históriája, aki nagy gazember, lelketlen, valóságos vadállat, megérdemel bitót, kardot, de azért a nevét máris a nótájába foglalta a szicziliai paraszt, mikor hütelen kedveséről énekel.

* * *

⁂ **Burrián-élczek.** Nagy élvezettel olvasom az ugynevezett Burrián-élczeket, amelyek szép számmal látnak világot a különböző napi közlönyökben és esti lapokban. Burrián ma egy mágnásnak küldi vissza az arany inggombokat s elmés levéllel főzi le a grandseigneurt, Burrián holnap egy magyar zeneszerző románczát nem érnekli el s ragyogó esprit-vel fejtegeti, hogy miért oly silány a magyar dalköltészet, Burrián tegnap az orfeumban volt s az intendánsnak beküldött lemondását okolja meg tréfás epistolában és igy tovább mindig és mindenütt egy-egy levél s egy-egy viccz kapcsán. A dolog merituma ugyan az volna, hogy Burrián énekeljen és ne leveleket irjon, de az előrehaladott saisonban kinek ne tetszene jobban a móka, mint a magas czé? Azért hát örömmel hallgatom és olvasom Burrián elmésségeit, jóllehet egy észrevételt sem hallgathatok el. Ha az élczeknek oly nagy az operai kelendőségük, esztendőre talán inkább a Fliegendét vagy a Floht lehetne hőstenornak szerződtetni. Ez olcsóbb, érdekesebb is s az ember ha nem akarja a Dalszinházban hallgatni, minden trafikban 30 fillérért megkaphatja.

* * *

⁂ **Arany és sárgaréz** között, ugyebár, elég nagy a különbség, legalább is annyi, mint biró és vádlott közt. És nem nehéz az az eset sem, mikor: egy ékszerész arany helyett sárgarezet bocsájt áruba s a vevő az igazát követelve rajta, a törvényszék meg akarja tudni, hol történt a hiba? Ennél könnyebb probléma még laikus előtt sincs s mégis, a törvényszék e héten, egy ilyen pörben nem tudta kideriteni, hol történt a suskus s a vevő vert félként távozott a teremből, jóllehet a sárgarézből a btk. összes paragrafusai se tudtak aranyat csinálni. Ki a hibás: a kereskedő, a világ, mely a fémek között botor relácziókat alkotott, avagy az igazságszolgáltatás, mely csak jogot tud adni, de igazságot egy sárgaréznyit sem? Egyikre se lehet rábizonyitani semmit s az eset az irattárba fog vándorolni, örök bizonyságaként annak, hogy a btk.-nek csak a börtön, de nem a problémák kulcsa van kezébe adva. Ilyen egyszerü s jogilag korrekte elintézett esetet nézve, s látva, hogy a birói erő mily gyönge a conjunkturák szeszélyével szemben, az ember borzadva néz föl a nagy perekre, ahol ezer és ezernyi körülmény, ember és szándék kifürkészése volna szükséges s amelyek substractuma mégis mindig oly feltétlen. Az eset jelentéktelen s holnap napirendre térhetünk fölötte, de az igazságos biró gondolkodva áll meg fölötte. Következtetéseit leszürve, be kell látnia, hogy hatalma véges, tudása a véletlen korlátai közt mozog és itélete megbéklyózva jár. A mesebeli birónak az ártatlanul lefejezett az ablakon át lökte be a fejét s ha minden emberi tévedés a konzekvenciával járna, a törvényszéki ablakokon át csupa végzés és fegyházi esztendő röpködne be, mert ki tudna apodictice dönteni csak egy csirkepörben is? Az igazság szimboluma bekötött szemmel tartja a mérleget és a pallost; e jelvény mutathatja azt is, hogy az itélkezésben nagyobb szerepet játszik a jól csoportositott ügyvédi suly és a büntető kard, mint a szem, minden emberi cselekvés igaz megértője s a lélek tükre. Ha ez a következtetés kihajt az itélet percsomójából, akkor a Krieglerféle sárgaréz fényesebb lesz az aranynál, nehezebb a gránitnál s a felmentő itélet egész sor embert ment meg a börtöntől s birót a tévedéstől.

* * *

⁂ **Az anzix-kártya.** Az anzixnál szebb dolgok is vannak a világon. Ha valakinek müvészeti szükségletei elférnek egy 5 filléres levelezőlapon s ha az illető a festészet teréről nem kiváncsi egyébre, mint hogy Predealban milyen a budapesti madártávlat és Budapesten a predeali: bizonyára nem lesz Maecenás, sem Michel Angelo. De azért az illető egész derék ember lehet, akire kár megvetéssel nézni, mert végre is nem mindenki reggelizhet Mednyánszkyt és ebédelhet Beethovenszobrokat. Az anzixnak ma is még igen nagy a forgalma s azért örülni kell, hogy az Iparmüvészeti társulat végre elhatározta magát, hogy anzix-pályázatot hirdet magyar müvészek között. Debuisset pridem; levelek hajtása, daruk érkezése idején, amikor az anzix először ült fel a postavonatra s a papirkereskedőknél első izben jelent meg a Közvágóhid és Gombaszögi Margit. Ám a müvészetünk, ha szegény is, de souverain, mindig megvetette az olcsó hatást s valamint annak idején gőggel nézte le az iparmüvészetet és a plakát- meg dekorativ festést, ugy fordult el az anzix papirlapjától, amelyet nem itélt méltónak magához. Ezalatt pedig vándorolt a pénz külföldi, kevésbbé gőgös müvészekhez és kereskedőkhöz, az anzix szép napjai félig le is jártak már, s mire a pályázat eldől, talán csak Szinnyei bácsi, ex offo, foglalkozik gyüjtésével. De hát ha egyéb nem, hát az örök magyar nyeremény: a tanulság megvan s példának lebeg az orrunk előtt, ezuttal azt igazolván, a sült galamb hogy repül ki az ember szájából. S még volna egy parabola, amely ez esetre illik, az tudniillik, hogy az Uristen napja, a tehetség legszebb szimboluma, még a harmatcseppet is ragyogóvá tudja tenni, nemhogy egy anzixot. De a mi büszke piktorainknak ilyen kolléga talán nem is imponál.

* * *

\+ **Mikor az amerikai vásárol.** Az amerikánus mindenképen érdekes ember, amint ezt az európai lapokból minden nap pietással olvashatjuk. Az amerikai természetesen milliomos, még pedig nem olyan rongyos, ó-világi milliomos, akinek éppen csak hogy van tizszer százezer forintja, az amerikai milliomosnak millió milliója van, még pedig nem korona, nem is forint, hanem dollár, ha ugyan nem font. Csak egy nincs az amerikai milliomosnak: ideje, mert az amerikai milliomosnak az idő pénz, még pedig Pénz. Ezért az amerikai milliomos jelszava: kevés beszéd és sok monéta főként pedig a — nagy szabás. A parafadugó-király, akiről kiszámitották, hogy minden másodperczben annyi jövedelme van, amennyi hitelt Szerbia három esztendő alatt nem tud kapni, tudvalévőleg ha fölkel

reggeli sétául a saját külön villámvonatán 24 első és 17 másodpercz alatt körül utazza a világot, azután egy tehéncsordából csináltat magának egy marhafilet-t, amit magyar születésü titkárja eszik meg (ez az ember itthon nem tudott napidijasnak bejutni a fővároshoz!) mert a milliomosnak ilyesmire nincs ideje. Vanderbiltről a gyerek is tudja, hogy ha betér valahová ebédelni, első dolga, hogy megveszi az egész vendéglőt, szerződteti a személyzetet, azután megveszi az utczát, amelyben az épület van és végül nem ád a pinczérnek borravalót. A fő nála, hogy az egész ne tartson tovább két egész és legfölebb 11 másodperczénél. A héten olvastuk a lapokban, hogyan vett Mr. Schwab, az aczélkirály Monte-Karlóban automóbilt. Éppen a bankból jött le, amelyet kétszer sprengolt, meglátott a kapuban egy automobilt. Rajta egy asszony, meg egy gyerek, mellette a tulajdonos. Ehhez fordult, mialatt kisujjával az automobilra mutatott.

— Ára?
— Egy billio kétszázhuszonhárom.
— All right! Megveszem. Nő?
— Feleségem.
— Elveszem. Gyerek?
— Fiam.
— Adoptálom! Gépész?
— Jelen!
— Szerződtetve. Indulj! Bécs!

Igy vett automobilt Monte-Karlóban Mr. Schwab és a töf-töf a következő pillanatban óránkénti tizenegyezer kilométer sebességgel indult Bécs felé, ahová 18 első és 4 másodpercz alatt érkezett. Mr. Schwab, mikor leszállt, kissé bosszusan mondta.

— Nem gép! Lassu! Bár igaz, hogy o. v. n.! Ami azt jelenti, hogy: olcsó volt nagyon.

* * *

⁂ **Hassan Ozmán.** Messze keletről vetődött Budapestre Hassan Ozmán. Beduin volt a beduinok között, elsőrangu vadember, edzve égöve minden viszontagsága iránt. Beduin-országban soha baja nem esett, sem a forgószél, sem a fenevadak kárt nem tettek benne s szive, karja vasból vala. Itt Budapesten különös baleset érte: a teve — a kikölcsönzött, hogy ugy mondjuk kasirozott — teve megrugta és Hassannak eltört a lába. Ez már malheur, a Mendifen és a Tsadon nem történik baja, a négerek és arabok tőrei megkimélik, a gránitokkal megbirkózik, aztán Pesten oldalba löki egy teve s a Rókusba küldi. Igy kötik le Gullivert a liliputiak és igy botlik Napoleon egy kavicsba, igy végződik a párbaj karczolással s igy szurják ki az ember szemét rossz plasztron révén a vivóiskolában és igy döglik meg az elefánt torokgyulladásban. Vagyis, szegény Hassan Ozman, a véletlen nemcsak az afrikai rekettyésben, a hegyek gádorában és az éjszaka leplében, hanem az utolsó fanyelü bicskában és ócska tevében benne lakozik, az ember elkerüli a Scyllát meg a Charybdist, a pestist, meg a sárgalázt, a tőrt meg a puskagolyót, de ha a sors ugy akarja, még a disznóláb is elsül, nemhogy a tevéé. Hogy ezt megtanulja, kellett szegénynek Sudanból a magyar metropólisba jönni, — de legalább tanult valamit, megismerte a tevéket. Sok idegen még ennyit se okult Budapesten.

Az »Első Biztositó Intézet Katonai Szolgálat Esetére Ő cs. és kir. Fensége József főherczeg védnöksége alatt« (Budapest, IV., Váczi-u. 34. sz. f. évi márczius hóban **1,030.244** koronáról szóló kötvény lőn kiállitva. A biztositott tőke tehát immár **42,578.264** koronára rug. Az intézet tudvalevőleg fiugyermekek számára biztosit tőkéket és járadékokat, a katonai szolgálat költségeinek fedezésére, illetve be nem soroztatás esetén ellátás czéljából a nagykoruság idejére. Az üzemhaszon a biztositottaké, s a besorozottak ezenfelül igen jelentékeny külön-jutalékban is részesülnek.

SZINHÁZ.

Balassa Bálint.

(Történeti szinjáték 4 felvonásban. Irta *Martos* Ferencz. A Nemzeti Szinház péntek esti bemutatója.)

Martos Ferencz e drámájával a Balassi-témát nem irta el az eljövendő magyar drámaköltő elől. Már akkor inkább a Herczeg Ocskayja irta el, ha egyebet nem, a módot, ahogy egyedül lehet Balassi Bálintról irni: prózában, az ő kora nyelvén, beleillesztve ezt az egy negyedrészt troubadour, három negyedrészt condottieri egyéniséget abba, aminek foglalata: korába. Mert a Martos Balassája nemcsak azért nem a mi Balassi Bálintunk, mivel meséjébe csak néhány vonás vegyül a költő való életéből, s annak érdekes, változatos és gazdag polgári, katonai és kalandor-hányattatásai helyébe valami félig apród, félig lantos idyllt állit; a komor és erőszakos him helyébe afféle asszonysziveken taposó hőstenort vagy szerelmes szinészt. A legfőbb — nem hiba, mert nem a dráma hiányossága — de a legfőbb ok, amiért a Martos Balassája nem a mi igazi Balassink, az a korszerütlenség, melylyel Martos Ferencz a lirai költőről való mai helyes vagy helytelen képünket vetiti vissza a tizenhatodik századba, s hősében olyan abszolute csakis poétát rajzol, amilyet nemcsak hogy a tizenhatodik század nem ismert, de amilyennek maga Balassi sem érezhette magát, legtitkosabb érzésében, sőt tudattalan sejtelmeiben sem. Mint korában általában, Balassinak magának számára is a költészet, ha nem a házaló gajdos kenyérkeresete, az urnak és vitéznek csak mellékes szép elszórakozása volt, ki a jogot, hatalmat vagy örömet, melyet magának követel, nem a művész akkortájt különösen minálunk nem igen ismert jogán követeli, hanem a született urén, férfién és harczosén. Az ellentét tehát, melybe Martos az ő Balassáját belehelyezi: a feleségüket féltő férjekkel, a császár körül lebzselő udvaronczokkal, a perlekedés, a hamis vád és a bérgyilkosság fegyverével hatalmaskodókkal, s általában az őt környező életnézetekkel való: igazában nem volt meg a Balassi életében, vagy, ha megvolt, megvolt magában az ő egyéniségében is, ki nemhogy ellenkezője lett volna az ő korabeli emberfajtának, hanem inkább tipusa volt, s legfeljebb még ennek az átlagos ellentéteit s vivódásait szaporitotta az ő lelkében a müvészembernek a közönséges emberrel való meghasonlása. Balassi nem volt kortársainál nemesebb, azok nem voltak nálánál pipogyábbak, s bármily fájdalmasan érzi is a rajta elkövetett méltatlanságokat: a hangon, ahogy ezekről megemlékszik, a módon, ahogy »az ő sok irigyeiről« öntudatlan mint magával egyenlőkről beszél, az ellágyuláson, melylyel java panaszkodás közben ugyanazoktól, kiket irigyeinek nevezett, hirtelen fordulattal bocsánatot kér, ha netalán vétett volna ellenük — mindezen megérzik, hogy mind a rosszat, mit őrajta tettek, Balassi Bálint maga is meg tudta volna tenni másokon, aminthogy ma már tudjuk, a tizedik parancsolatnak, s jó egypárnak a tiz közzül, nem csakis a felebarátja asszonyáról szóló meghagyása ellen esett gyakor vétségekbe. Hiszen Balassi Bálint éppen azért igazi tragikus hős, mert a tragikum nem pusztán az egyénnek a világrenddel való meghasonlása, hanem a világnak azzal a rendjével, melyet ő maga is helyesnek s bün és vétek nélkül meg nem támadhatónak ismer el. A Balassi lantján ezért búg leghatalmasabb erővel a töredelem hurja; mint ahogy virágénekeit ő maga rejtette el, mert maga sem itélte keresztény lovaghoz és nemes-

hez illőnek a szerelmes nótázást, az élete és egyénisége sok esetéről és vonásáról nem kell azt hinnünk, hogy ő maga ezeket tökéleteseknek érezte volna.

S mint ahogy a Martos Balassája nem a történet Balassi Bálintja, a habsburgi udvar is, melybe beleállitja, a kor minden vonásának hijával, nem egyéb a középkori olasz novelláknak Shakespeareból ismert mesekirályságánál. A kiállitás vagy a dialogus egypár olyan aprósága, mint a magyar köntös vagy a végek s egypár történeti családnév emlegetése, csak zavarják a hangulatot, mely akkor volna teljes, ha, mint a Shakspere cseheit, a Martos magyarjait és németjeit is Polixenesnek és Archidomusnak hínák. Egyszóval: nincs nagyobb igazságtalanság, mintha a Martos ez első darabját a történeti dráma mértékével mérjük, amire, igaz, ő maga ad okot, mikor az ő kedves és hangulatos mesedarabját az ezer éves magyar élet egyik legérdekesebb alakjáról nevezi el, a Berzsenyiig legnagyobb magyar dalosköltő egypár versét vegyiti bele, s szépen bonyolitott meséjét a végén megoldás helyett azért metszi el, mert a természetes megoldás ellenkeznék a nagy ember való élettörténetével. Ezt, s az egész akkori magyar világnak szinte szentségtörően egyoldalu, csakis a régi flórenczi szoknyamesék szemével való nézését a kezdő drámairó gyakorlatlanságának kell betudni, egyebekben pedig annak venni a dolgot, ami: mesejátéknak. A hőse a vitéz lantos, kinek asszonysziv ellent nem állhat s minden férj született haragosa. Az udvarnál találkozik gyermekkori szerelmével, Annával, kinek lyányos tartózkodását ugy magyarázza, hogy talán, öt év alatt, máshoz pártolt. Gyanuját táplálja a tévedés: a királynő, kinek Anna udvarhölgye, a kertben egy ifju lovagtól bucsuzott, kit reménytelenül küld vissza szép spanyol hazájába; a találkozás alkalmát maga a dalnok szerezte, ki most azt hiszi, Annának volt találkozója a lovaggal. Ezért, daczból, másoknak teszi a szépet, a lyány is, ugyancsak daczból, egy öreg emberhez megy feleségül (igy magyarázza Martos a Losonczi Anna s az Ungnad Kristóf házasságát), s mire a félreértés kiderül, már akkorra megismétlődött a Toldi Miklós és a Rozgonyi Piroska regénye, azzal a szomoru különbséggel, hogy ez a Miklós már egy csomó asszonysziven keresztül jut el az ő Piroskájához, a Martos Tar Lőrincze pedig, vagyis az öreg férj, vasra vereti s az udvarnál bevádolja a lovagot. Az Ungnad s még két darab férj vádaskodása, melybe Martos mintegy folyóbeszédben szövi be a Balassi ellen inditott roppant felségárulási, vérfertőzési és hitehagyási pereket, azzal végződik, hogy Ungnadné nem Balassi ellen vall, hanem önnönmaga ellen; nem Balassi akarta őt elrabolni, hanem ő akart Balassival szökni. Az öreg férj a leleplezésen való indulatában szörnyet hal, s Balassi számára szabad volna a Losonczi Anna keze, ha — nos igen, ha Losonczi Anna valaha felesége lett volna Balassi Bálintnak. Igy a mese azzal végződik, hogy az ifju király, a csélcsap Balassi megfékezésére, halál vagy házasság közt hagy Balassinak választást; vegyen el rögtön akárkit, (rögtön — ez azt jelenti, hogy a csak most özvegygyé lett Ungnádnét nem veheti el) vagy meghal. Balassi azonban, kit egy apródnak öltözött s a lovagot árnyéka gyanánt kisérő török lyány megszöktet börtönéből, a harmadik esetet választja, a szabadságot, Annának csak irásban hagyván, hogy egy esztendő mulva visszatér. Im, aki csak a darabot ismeri, azt remélheti, hogy egy év mulva Bálint visszatér és elveszi Annát; aki előtt azonban a Balassi való élete sem idegen, a dolgot olybá veheti, hogy a csélcsap Bálint egy esztendő mulva isten tudja, kinek udvarol, tán már Dobó Krisztinát is elvette, s a szép özvegyet hoppon hagyja. — Látnivaló, a mese váza igy szinte karrikatura; valójában azonban sok finom szál és sok friss alak van enyhitésül, magyarázóul és élénkitőül beleszőve és állitva, csak hogy, — ami abból is látszik, hogy elhagyásuk a mese kerekségét nem rontja — nem szervesen. Ebbe és sok minden egyébbe még bele kell tanulnia Martosnak, ki ebbe a darabba — legyünk szigoruak, mert Martos kvalitásosabb ember, hogysem kimélni kellene — nem vitt bele egyebet az ő erős, lirai hangulatainál, szép dikciójánál, jólesően intelligens megfigyeléseinél és kifogástalan formájánál. A problémát, hogy mit tegyen a többi férfi azzal a kiválasztottal, akit minden asszony szeret s aki előlük minden asszonyt elszeret: elmésen és tüzesen veti föl, de meg nem oldja. Legszebbek, ismétlem, a hangulatai, s legszerencsésebb ott, ahol nem kell elbeszélnie, mert elég sejtetnie. Teszem gyönyörü, s a különben gyenge kisérletnek irodalmi értéket adó a harmadik felvonás vége, ahol a széket ülő ifju király és a királyné előtt a Bálint pártján levő udvari bolond a hires virágéneket olvassa föl, melyben a költő szerelmesétől bucsuzik (Immár sólymocskádat, Kedves madárkádat, Kit karodon hordottál — — Bocsásd el békével szegényt, hadd menjen el — —), s a néző tudja, hogy a királyné is itt bucsuzik éppen most, gondolatban, egy ily szűz szerelemtől, deli lovagtól, kedves sólymocskától, kit karján hordozott: anélkül, hogy a dráma egy szóval is czélozna rá, a hallgató szivén egyszerre elömlik az élet egész nyomoru mélabuja, a vénség, melynek porkoláb módjára kell reszketnie a kijátszatástól, az ifjuság, melynek le kell mondania édes ábrándjairól, az emberi oktalanság, mely mesterséges árkokat ás a saját vágyai elérése elé. Ez nagyon szép részlet, s nem egyetlen ily szép részlete a Martos ez első kisérletének, mely, mint eddigi egyéb dolga, ismét igen figyelemreméltó és élvezni való lirai tehetséget revelál, s egyáltalában nem szól ellene a lehetségnek, hogy az éles intelligenciáju és erős becsvágyu poéta beletanul — mert abba bizony bele kell tanulni — a drámairásba is.

A darab előadásáról, ha százszor elmondott dolgokat nem akarunk százegyedszer ismételni, legjobb nem is szólani egy szót sem, s megvárni, vajjon az autonom respublika, melyet most a müvész uraknak — akik közt bizonyára kitünő tehetségek is vannak — inaugurálni tetszett, ezt a niveaut és hangot tartja-e olyannak, mely a nemzet első szinpadjára való. Ha igen — amint, azt reméllem, hogy nem —, lesz alkalom és mód egyéb összefüggésben szólani mindezekről, mint ez előadás kapcsán, melyért, a mai dicső állapotok közepett, egyelőre senki sem felelős. Hálátlanság volna azonban ki nem emelni a *Vizváry* udvari bolondját, nem ugyan valami jó vagy uj udvari bolond tipusért, mert azzal Martos sem szolgál, hanem azért a lelkiismeretes gondért, melylyel Vizváry minden szerepét megtanulja és megjátszsza, s a szivhez szóló szép egyszerüségért, melylyel a hires virágéneket elmondja.

Ignotus.

Az őrnagy ur.

(Bohózat 3 felvonásban. Irták: *Mars* és *Kéroul*. Forditotta: *Hellai Jenő*. — A Vigszinház premièreje 1902. április 23-án.)

Az ujságok ismét nagyon megbotránkoztak a Vigszinház legutóbbi ujdonságán és a szinház ismét nagy sikert regisztrálhat a pénztári kimutatások számoszlopaiban. A tények ilyetén való kapcsolódását már megszokhattuk volna és csodálatos, hogy még mindig vannak, akik megütődnek rajta. Holott könnyen érthető, hogy a rabelais-i jókedv leszármazottjai több hallgatóra találnak, mint a kegyes predikátorok és bizonyos, hogy a legmázsásabb gorombaságu intelmek sem változtatnak ezen. Sőt, jól megfontolva, habár igaz, hogy vannak dicséretesebb dolgok is a világon, mint az érzékeket csiklandozó,

többé-kevésbbé világos és merész, hogy azt ne mondjuk: kézzelfogható czélzások — a sujtoló szitok nem is helyén való. Igen, ha a Vigszinháznak monopóliuma volna a közönségre vagy viszont: ha nekünk volna monopóliumunk a Vigszinház dolgainak az irányitására nézve — ugy másként állana a dolog. De mivelhogy *nem muszáj* a Vigszinházba járni, valamint nem közkoczkázat a Vigszinház ilyen vagy olyan kisérletezése: tisztán a szinházra tartozik, hogy mit csinál. A szinháznak, ha magánvállalat, elvitázhatatlan joga, hogy olyan darabokat adjon elő, amilyeneket akar. Ha rosszul cselekszik, maga látja a kárát. Senki sem kényszeriti az embereket, hogy bemenjenek a szinházba és ha olyan darabot játszanak, amilyenek nem kellenek, üres marad a nézőtér és a szinház más irányban kénytelen keresni a boldogulást. De meg azután a könnyü vagy a sulyos pikantéria, de még a legsulyosabb is csak oly daraboknál vétek, melyek azt hazudják, hogy az erénydijra pályáznak. De mikor erről szó sincs és a darab nyilt zászló alatt vitorlázik, mikor bevallott dolog, hogy nem leányiskolai növendékek mükedvelő előadásainak czéljából iródott, hanem ellenkezőleg: a leányok maradjanak otthon, mikor ezt a darabot adják — miért akkor a nagy felháborodás?

Az őrnagy ur-ral szemben annál kevésbbé van az helyén, mert ami a frivolságot még a legszigorubb biró előtt is megenyhiti és tetszetőssé teheti: az elmésség és a szeretetreméltóság, abból roppant mennyiség van e darabban. Bizonyos, hogy Mars és Kéroul bohózata a legmerészebbek közül való, ha ugyan egyáltalán nem a legeslegmerészebb, ami Párisból hozzánk került, csupa válogatott és kihegyezett vonatkozás el nem mondható dolgokra, félreérthetetlenül pajkos helyzet: de mindez oly kedvesen, annyi szellemességgel, a találékonyság és a tuláradó jókedv oly gazdagságával van beállitva, hogy csak ingerel, de nem bánt. És ugy tetszik, hogy a szerzők is főleg ebben a részben akartak remekelni; a bohózatnak, mint darabnak a megszerkesztésére már kevesebb gonddal voltak. A mese dolgában a legősibb fogásokkal és ezeknek is legkopottabb válfajaival dolgoznak. *Az őrnagy ur* cselekménye két félreértésen alapul és mindkét félreértés onnan ered, hogy az embereket kissé erőszakolt módon elhallgattatják. Csak egy szó és nincs darab, de ezt az egy szót nem hagyják kimondani sem Labourdette őrnagy, aki szeplőtlenül őrzi erényét, sem az ezredese, aki épp ellenkezőleg, bomlik az asszonyok után. Igy azután csak a darab végén tudják meg, hogy két Martin-né van, akik egyike egy államhivatalnok tisztes özvegye, a másik pedig egy emeritált hastánczosnő hat szabad erkölcsü unokahug társaságában; de ekkorig az őrnagy, aki az erényes Martinné helyett a volt hastánczosnőhöz került beszállásolásra, már elvesztette ártatlanságát, az ezredes pedig felszarvazta a házigazdáját. Valójában azonban mindez mellékes. A *fődolog az, ami közben történik és ami miatt* senki sem fogja ötletszegénységgel vádolni a szerzőket.

A darabot a Vigszinházban nagyon ügyesen játszszák. A férfiak között Hegedüs, Szerémi, Tapolczai, Vendrei, Fenyvesi és Góth igen jó figurák, a nők között pedig Varsányi Irén, Haraszti Hermin és Nikó Lina válnak ki. A Vigszinház ezenkivül még öt szép leányt is állitott a szinpadra. A sikerben kétségtelenül nagy része van Heltai Jenőnek is, aki, mint forditó, nemcsak megőrizte a franczia szöveg elmésségét, de még dúsan adott hozzá a magáéból is.

X.

Miss Madge Perry. Miss Duncan mellett a héten még egy angol leány okozott Budapesten szinházi szenzácziót: Miss Madge Perry, egy bájos, fekete-haju, kékszemü irlandi szépség, aki eddig a variété-szinpadokon szerepelt, de most áttér az operette hitvallására. *New-York szépe* czimszerepében lépett fel és egész csomó meglepetésben részesitett bennünket. Mindenekelőtt meglepett és elbájolt diszkrécziója, az a mértéktartás, melyben nincs semmi negélyezett szemérmesség, de annál több a distinguáltság és amely hozzáférhetetlen, anélkül, hogy tartózkodó volna, holott mi az angol operette örve alatt egészen máshoz lettünk hozzászoktatva; növelte a tetszést, hogy pompás termetének tökéletes arányai egy nemes race sejtésével töltötte el a nézőket és végleg meghóditott gyönyörü, csupa gráczia és finom müvészi tánczával. Sikere igen nagy volt, annyira, hogy egy bécsi igazgatót is megmozgatott. Most már megy Bécsbe, de nem marad sokáig és remélhetjük, hogy mihamar ismét nekünk fog játszani, meg azoknak a budapestieknek, akik még nem látták, de bizonynyal meg fogják szeretni.

Herkules munkái. A szövege is, a zenéje is elsőrendü. Rég akadtunk sujetre, amely az elmésségnek ilyen gazdag tőkéjét rejtegetné (a darab párbeszédeiben van egyéb is, mint a felhevült éjszakák dialéktikája), a Claude Terasse zenéjét hallgatva pedig nem ütközünk egyetlen egy sekélyes ütembe sem. A darab mindazáltal a nézőtéren kevesebb forróságot keltett, mint ahogy sokan hitték. Aki bizott az operette határtalan pikantériájában és ettől várta az emberek lelkes megindulásait, valamire nem gondolt. Arra, hogy a Magyar Szinház közönsége, amely kétségtelenül ma a kontinens szinházjáró tömegének egyik legfinomtalanabb gyülekezete, a Mirbeau »Szobaleány napló«-jának olvasója, a cochonnerie-kon hizó férjes asszony és a Brieux által megintett ifju, mondom ez a vidám csapat az idén még jobban elzüllött. Megszokta, hogy ami szemérmetlen, azt néki nyilt szinen mutogassák, eleven husban, ne csak emlegessék árva szóval. A »Herkules munkái«-ban a sikamlós dolgokról csak mesélgetnek, a nők semmi gukkerezni való anatomiai csodát nem hoznak ki magukkal, legalább minden a tüllök alatt marad. Szellemes beszéddel, egy pár Duncan görög poseinál sokkal előkelőbb mozdulattal, aminőket Szelestey kisasszonytól láttunk (egy fiatal hölgytől, akinek beszéde és éneke kissé formátlan, de gesztusainak rajza a legfinomabb, legesztetikusabb, amit ma pesti szinpadon vonalszépségben láthatunk) és végül Terasse gyönyörü muzsikájával ezt a közönséget nem lehet többé meghóditani. Ragyogóan ötletes volt Sziklai és az est énekmüvészi részét Dalnoki mentette meg az ő brilliánsul előadott dalaival, amelyek az énekkel együtt nemesebb hajlék felé kivánkoznak.

KÖZGAZDASÁG.

Közgazdasági legendák.

(Musolino és a kartell-direktorok. — A kétszer kifejt tehén. — A végképp kifejt bankhivatalnokok.)

* A közgazdaság világa talán a legkopárabb világ, de azért kihajt benne is a romantika kék virága és megteremnek benne a legendák. Ma még nem legendák ugyan, mert a szkepszis kora nem kedvez a legendáknak, de ki tudja, egy-két-kilenczszáz esztendő mulva nem lesznek-e a mai bank- és iparvállalati direktorok a legendák hősei. Mert kell hogy azzá legyenek, mert az uj kor krónikásai, hegedősei csak róluk tudnak minden nap uj éneket, róluk, a mindenható direktorokról, akikre bámulattal és áhitattal tekintenek föl az uj kor krónikásai, hegedősei. Mert vajjon kiről irják meg minden áldott nap hüségesen, a lap legelső rovatában, ha nem ő róluk, hogy: X. Y. vagy Z. igazgató ur, a vas-, aczél-, réz-, bádog-, üveg-, czukor-, eczet- vagy lekvár-kartell megkötése végett Bécsbe utazott. Bécsből hazaérkezett, megint Bécsbe utazott, és csodák csodája, megint hazaérkezett. A vas-, bádog-, eczet- stb. kartell most már meglesz, bizonyosan meglesz, valósággal meglesz, és mindez a boldogság, dicsőség egyedül és

kizárólag Rontó vagy Bontó igazgató ur szapora bécsi utazásának köszönhető ... Musolinóról, a rettegett talián haramiáról irván, a lapok nagy csodálkozással emlegetik, mily rajongással, imádattal veszi körül a bárgyu föld népe a nagy Musolino alakját, hogy szövik mesébe, dalba minden viselt dolgát, hogyan fonja körül lassanként a nép képzelete az ő kedves hősét a legendák aranyos nimbuszával. Pedig ez a Musolino egy veszedelmes, félelmetes rabló, akinek a kezén sok ember vére szárad ... Es Musolinoról irván, nem gondolnak krónikásaink arra, hogy ők minden nap ugyanazt müvelik, amit a jámbor olaszok. A kartellben utazó direktor minden Bécsbe ruczczanását megéneklik és szövik a legendát a közgazdaság Musolinoi feje köré. Mert mi egyéb a kartell in ultima analysi, mint a közönség kizsákmányolására alakult alkalmi vállalkozás? Egy vagy több milliomos-csoport összebeszélése a publikum bőrére. Azelőtt azt mondták: »menjünk rabolni« — ma azt mondják: »csináljunk kartellt«. És a kartellben utazó héroszok emléke fenn fog maradni, amig nyomtatott papiros lesz a földön, mert az uj kor krónikásainak csak a kartell-direktorok utazásairól van minden nap uj énekük.

* Egy budapesti bank kimondta a likvidációt a héten a részvényesei jól felfogott érdekében. Azt mondják, hogy a bank három évtizedes fennállása alatt ez volt az első lépés, amit a részvényesei érdekében tett. Pedig kár azért a bankért, a kimulása egy jó viczczet szólit el az élők sorából. Harmincz esztendeje tartja magát a tradiczió, hogy Budapesten fölösleges az a sok bank, éppen elég volna kettő: a Kommercziálbank, meg a Bankverein. Miért? — kérdi a naiv tőzsde-ujoncz. — Azért, mert minden jó üzletet megcsinál a Kommercziálbank és minden rossz üzletet a Bankverein, hát minek akkor a többi bank? — Ez a viczcz most a bankkal együtt felszámolás alá kerül, tehát a Lipótváros gondoskodott másról. Nem más bankról, hanem más viczczről. Azt mesélik ugyanis, hogy a Bankegyesületet azért érte ez a gyászos sors, mert nem okult az egyszeri szegény asszony esetén. Az egyszeri szegény asszonynak volt egy tehénkéje, de valahányszor meg akarta fejni, a tőgyét mindig üresnek találta. Sok eredménytelen kisérlet után jutott arra a kellemetlen tapasztalatra, hogy a tehénkéje azért nem adja le a tejet, mert az éhes borja már jó előre kiszopta, mielőtt ő a fejéshez jutott volna. Mire azonban a szegény asszony ezt kifőzte, azalatt tönkrement ő is, meg a tehénkéje is. A Bankegyesület részvényesei igen drágán szerezték meg a jogczimet erre a viczczre, de ők legalább megértik. Akik pedig nem értik meg, azok örüljenek, hogy nem értik, mert akkor bizonyos, hogy nem voltak sem a Bankegyesületnek kliensei, sem pedig M—r igazgató urnak. A történeti sorrend egyébiránt az, hogy az ember, vagy vállalat *előbb* M—r igazgató ur kliense volt, és csak amikor az erős fejés következtében már a hektika környékezte, akkor került a Bankegyesület kliensei sorába. A hektikás kliensek pedig arra a sorra juttatták a szegény Bankegyesületet, mint azt a bizonyos szegény asszonyt a kiszopott tehénkéje. Hja, miért vette olyan későn észre!

* De ennek a szegény felfordult tehénnek — pardon, az éremnek a másik oldala nem viccz, hanem nagyon szomoru valóság. Megint állás nélkül marad vagy harmincz-negyven hivatalnok, javarésze régi kipróbált erő, jóravaló családapák — most földönfutó álláskeresők. Mert állást keresni ez idő szerint Magyarországon hivságos, sikertelen foglalkozás. Ez a foglalkozása lévén ma Budapesten néhány ezer foglalkozásnélküli hivatalnoknak és ezek számát szaporitotta legutóbb vagy ötvennel a vérszegénységben sinlődő Ipar- és Kereskedelmi bank. Tisztára ugy történik minden a gazdasági életben, mint egy jó barátom a magánhivatalnoki pálya ideális lelkü apostola megirta egyszer. A könnyü gázokkal töltött léghajó sülyedni kezd, a léghajós azonban nem veszíti el lélekjelenlétét és szép sorjában dobálja ki a léghajó kosarából az utitársait — a vállalat tisztviselőit. Igy megkönnyebbülve csak kitart valahogy a rozoga léghajó. A Bankegyesület tisztikara most azon vigasztalódhat, hogy lám az Industria fennáll és a hivatalnokokat mégis menesztik. Az Industria hivatalnokai pedig abból meritenek vigaszt, hogy lám a Bankegyesületnek nemcsak a tisztikara, hanem az egész bank eltünik a föld szinéről. A Bankegyesületnél, ugy mondják, csak egy tisztviselő csinált fényes karriért, egy nagytehetségü, vasszorgalmu fiatal ember, ki felvitte a prokuristai direktori állásra, aztán fiatal fejjel, fiatal szivvel meghalt — nem érte meg a bankja bukását.

Gábor Diák.

A Ganz és társa vasöntő és gépgyár r. t. április 23-án tartotta az évi rendes közgyülését őrgróf *Pallavicini Ede* elnöklete alatt. Az igazgatóság sajnálattal konstatálta, hogy a legutóbbi évi jelentésében kifejezésre jutott aggodalmai teljesültek, mert az előző évi 34$^1/_2$ milliónyi árukiszállitás most 28$^1/_2$ millió koronára szállott le s igy a lefolyt év csak 782.300 kor. 06 fillér nyereséggel zárul. Az év első felében, ha mindjárt nyomott árakkal is, még volt elég megrendelés, de az év második felében már ezek elmaradtak s nemcsak a munkások jó részét el kellett bocsátani, hanem októbertől kezdve még a megmaradottak munkaidejét is, a legtöbb mühelyben, le kellett szállitani. Legérezhetőbben a leobersdorfi fiókgyárban érvényesültek a rossz viszonyok, ahol a munka lényeges veszteséggel járt. Nagyon érezhetők voltak azok a társaság kocsigyárában, elektromos gyárában és a ratibori fiókgyárban is, de ezek mégis aktiv eredménynyel zárták le az évet. A részvénytársaság törzs-gyára legkevésbbé szenvedett a kedvezőtlen viszonyok alatt, a petrovagorei nagy olvasztó pedig folytonosan emelkedő jó eredménynyel dolgozott. A kedvezőtlen gazdasági viszonyoknak megfelelőleg csak igen kevés megrendeléssel lépett át a részvénytársaság az uj évbe; az előző év 10 milliójával szemben csak alig ütik meg az értékük az $5^1/_2$ millió koronát, és ámbár az év első három hónapjában az uj megrendelések értéke majdnem hét millióra rugott s igy aránylag kedvezőbbé alakult, sajnos, mégsem remélhető a viszonyok javulása, amig az általános gazdasági depresszió meg nem szünik. Az 1901. évi tiszta nyereség 782.200 kor. 06 fill. Javasolja az igazgatóság, hogy ebből, az alapszabályoknak megfelelő levonások után *részvényenként 100 korona osztalékot* fizessenek ki s hogy a tisztviselők nyugdijalapjára 40.000 koronát, az adótartalékalapra pedig 150.000 koronát fordítsanak. A közgyülés a jelentést egyhangulag tudomásul vette s a felmentvényt minden irányban megadta.

HETI POSTA.

Budapest. *Felsőbbleányiskolai olvasó.* A szabályokat ne tessék gyülölni. A szabály olyan, mint a mieder. Összetartja, ami összevaló. Ellenben tessék alkalmazkodni a szabályokhoz, nem a szabály, hanem az alkalmazkodás kedvéért, mert arra szüksége lesz mind a sirig, kivéve ha az emberek önhöz fognak alkalmazkodni, ami azonban nem bizonyos.

30509. sz. előfizető. Az inkriminált *Saison* irója *Lovik Károly, a Hét* egyik kiváló oszlopa. Az Innen-Onnan rovatban az övé hármas csillag, ami a katonaságnál századost jelent. Az irodalomban ezt a jelet generalisok is használják olykor, ha incognitoban akarnak maradni, ami azonban nekik soha sem sikerül.

Kovács Pál. A Lenau-forditás nagyon élvezhető. Jönni fog.

Sok-sok vers irójának. Jobb erkölcsöket.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: **KISS JÓZSEF.**

Kiss József összes költeményei

Első olcsó kiadás. Ára bérmentve küldve 3 K. 20 f.

Megrendelhető A HÉT kiadóhivatalában.

Megjelent!

Kóbor Tamás regénye: BUDAPEST.

80 ivnyi tartalommal. **Ára 4 kor.** Megrendelhető **A HÉT** kiadóhivatalában.

Budapest. 1902. Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-társulat betüivel.

Törv. védve.

ERŐ — EGÉSZSÉG

‚SZENT-ANNA'

MALÁTACAKES (TÁPSÜTEMÉNY).

Elsőrangu tanárok és orvosi szaktekintélyek által ajánlott tisztán malátából, minden egyéb liszt hozzáadása nélkül készült

speciális erőtápszer.

Rendkivül könnyen emészthető, a testsúly gyarapodását előmozditja, óriási tápértékü, ke lemes izü, gyomor- és emésztési zavarokban szenvedők sikerrel használják.

Egészségeseknek, lábbadozóknak, betegeknek, felnőtteknek és gyermekeknek egyaránt alkalmas.

Eredeti zárt doboz **1 frt 25 kr.** Postaküldemények utánvéttel. Kapható csakis zárt dobozokban minden füszerkereskedésben és gyógyszertárban. — Főraktár:

HOFFMANN JÓZSEF csász. és királyi udvari szállitónál,

BUDAPESTEN, V. KER., BÁTHORY-UTCZA 8. SZÁM.

ALAPITTATOTT 1848-BAN.

FREUND A. ÉS FIA

CS. és KIR. SZAB.

nyereg-, szij- és böröndáruk gyára.

BUDAPEST,

IV. Koronaherceg-u. 3 sz.

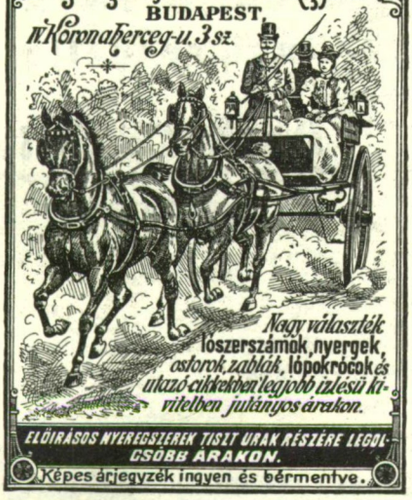

Nagy választék lószerszámok, nyergek, ostorok, zablák, lópokrócok és utazó-akkekben legjobb izlesü kivitelben jutányos árakon.

ELŐIRÁSOS NYEREGSZEREK TISZT URAK RÉSZÉRE LEGOLCSÓBB ÁRAKON.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

A levélboriték

elmés találmány és ha le van csukva, mindég kiváncsi az ember, hogy mi van benne. A levélboriték már sok kedves titkot rejtegetett és valahányszor egy jó ismerősünk levélboritékját pillantjuk meg, már előre örül szivünk a levélnek. Igy örül mindenki annak, ha a Hecht-Bankház boritékját látja, mert ki tudja, hogy a Hecht-Bankház nem a nála nyert főnyeremények egyikét tudatja-e az emberrel? Hogy tehát ily szerencsés boritékot kapjon, vásároljon osztálysorsjegyet a Hecht-Bankháznál, Budapest, Ferenczi-tere 6. és Erzsébet-körut 32. Huzás május 22-én és 23 án. Sorsjegyárak: Egész 12.— kor., fél 6.— kor., negyed 3.— kor., nyolczad 1 kor. 50 fillér.

Kiss József ⚜ Költeményei

Nagy 4-rétü, remek kivitelü, pazar fénynyel kiállitott, illusztrált diszmü.

Ferenczy K., Grünwald B., Hollóssy Simon, Réti Istv. és Thorma János rajzaival.

Tizennyolcz fénymetszettel, tizenkét külön műlappal és 30 képpel a szövegben.

Ára pomp. diszkötésben

48 korona.

Havi 4 kor. részletre

is megszerezhető RÉVAI TESTVÉREK irod. int. részvényt.-nál (Budapest, VIII., Üllői-ut 18. szám) és minden könyvkereskedésben.

Bekötési ⚜ táblák

A HÉT eddig megjelent összes köteteihez (egy évfolyam két kötet) kötetenkint 2 kor. 60 fil. előleges beküldése után, portomentesen kaphatók a HÉT kiadóhivatalában Budapest, Rökk Szilárd-u. 18.

HÖLGYEKNEK!

Ilona-crême

Legujabb és orvosi szaktekintélyek által is elismert biztos hatásu kéz- és arcztisztitó-szer, eltávolit minden bőrtisztátlanságot és rövid használat után vakitó fehérré és üdévé teszi az arczbőrt.

Egy tégely Ilona-crême 1 kor. Egy drb Ilona-szappan 80 fill.

☛ **FIGYELMEZTETÉS!** Készitményeim nagy közkedveltsége miatt **hamisitványokat** hoznak forgalomba. — Csakis az **valódi**, mely a doboz alján aláirásommal van ellátva. — **Kapható minden gyógyszertárban.**

Szétküldési raktár: ***Alexander János gyógysz. Szolnokon.*** — Budapesti főrakt.: ***Török-féle*** gyógyszertárak Király-utcza 17. és Andrássy-ut 29. ***Kerpel-féle*** gyógysz. Lipót-körut 28. és ***Thalmayer és Seitz*** uraknál.

Munkatársakat keresünk

s alkalmat nyujtunk tisztességes, ambicióz.us és erélyes fiatal emberekn.k, hogy maguknak állandó és jövedelmező p zicziót tere tsenek.

A NEW-YORK

életbiztositótársaság több mint **600000 kötvénytulajdonost számlál,** kik **több** mint **6738 millió koronát** biztositottak.

☛ A magyar társadalom legjobb rétegeiből körülbelül **5000** ember váltott **New-York**-kötvényt **60 millió** korona összegben.

Biztositási módozataink a legelőnyösebbek!

Kötvényfeltételeink a legliberálisabbak!

Magyarországi képviselőség:

BUDAPEST, NEW-YORK PALOTA.

Deckert és Homolka

táviró-, távbeszélő-, villámhárító- és villamvilágitási berendezők

Gyár és iroda: VI., Izabella-utcza 88. BUDAPESTEN Raktár: V., Dorottya-utcza 8.

A magyar királyi államvasutak szállitói.

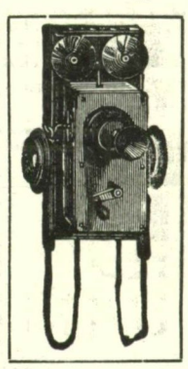

A hangosan szóló grafit-mikrofon

feltalálói és szabadalom tulajdonosai. Készit: telefonberendezéseket központtal v. körkapcsolással, elvállalja régi berendezéseknek s egyes készülékeknek alapos átalakitását, továbbá: villámháritók, házi sürgönyök, tüz- és vizjelző berendezések készitését legjutányosabb árakon.

Telefon automatákkal kombinált váltóáramu önmüködő berendezés jelzésadásra vasutak számára.

Árjegyzékek, költségvetések ingyen és bérmentve.

STOMATIN

SZÁJ- és FOGÁPOLÓ SZEREK

A ki jó, egészséges, tiszta és fehér fogakat akar, használjon:

STOMATIN-fogport, *Ára 1 korona.* STOMATIN-fogpasztát vagy *Ára 1 korona.* STOMATIN-fogpépet. *Ára 70 fillér.*

A ki azt akarja, hogy szája tiszta, szagtalan és üde legyen, használjon:

STOMATIN-szájvizet *Ára 1 korona.* és STOMATIN-szájizt (CACHOU). *Ára 70 fillér.*

Honi gyártmány. Kapható mindenütt. Budapesti főraktár: TÖRÖK JÓZSEF és dr. EGGER L. és J. urak gyógyszertárában.

STOMATIN-GYÁR"

Osztálysorsjegyek

A most kezdődő I. huzáshoz eredeti áron kaphatók:

1/1 sorsjegy 12 kor.	1/4 sorsjegy 3 kor.
1/2 sorsjegy 6 kor.	1/8 sorsjegy 1.50 kor.

Mercurbank

Budapest, IV. ker., Váczi-utcza 37. szám.

Vevőinknek eddig több mint **10 millió** korona nyereményt fizettünk ki. (Teljes titoktartás biztosittatik.)

Eszményi kebel

érhető el a **PILULES ORIENTALES** által. **Ratlé** gyógyszertárából Párisban, Passage Verdeau 5. Az egyedüli szer, mely két hónap alatt és anélkül, hogy az egészségnek ártana, az asszonyi **kebel fejlődését,** valamint **a kebel idomainak szilárdságát** biztositja. Egy üvegcse ara használati utasitással együtt 6 korona. — Főraktár: **Török József** Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut 26.

ERDÉLYI

CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZ.

BUDAPEST, IV., Ujvilág-utcza 2. Kossuth Lajos-utcza sarkán.

FÉNYKÉPFELVÉTELEK

izléses, művészies kivitelben.

KÜLÖN OSZTÁLY KÜLSŐ, HÁZONKIVÜLI FÉNYKÉPFELVÉTELRE.

Általánosan ismeretes,

hogy a szépség elérésére, tökéletesitésére és fentartására a legkitünőbb és legbiztosabb a

FÖLDES-FÉLE

MARGIT CRÊME

Ára 2 korona, kis tégely 1 korona. — SZAPPAN 70 fillér. — PUDER 1.20 K. — ARCZVIZ 1 K.

Készitő:

Földes Kelemen gyógysz. **Aradon.**

Kapható minden gyógyszertárban.

Főraktárak Bpesten: TÖRÖK J. gyógyt., Király-u. 12 és Dr. EGGER »Nádor« gyógytára, Váczi-körut 17.

Mattoni-féle Erzsébet sósfürdő

BUDAPEST — (BUDÁN). (Villamosvasuti állomás.)

Meglepő gyógyhatással bir különösen **női bajokban,** továbbá: **alhasi és általános vérbőségben, verőczéri pangások esetén, máj- és lépbajokban, aranyérben,** stb. — **Idény április 15-től szeptember végéig.** 65 fürdőszoba. Számos, kellően berendezett, kényelmes vendégszoba. Vendéglő mérsékelt áru ételek- és italokkal.

Rendelő főorvos: **Dr. POLGÁR EMIL.**

M. kir. államvasutak.

Pótlék életbeléptetése az északnémet—keleti személyforgalmu díjszabáshoz.

A m kir. államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a fenti forgalomban 1899. évi október hó 1-től érvényes személy- és podgyászdijszabáshoz f. évi április hó 1-én a II. pótlék lép életbe, mely többek között a m kir. államvasutak és a bolgár államvasutak vonalain beszedendő, uj, leszállitott podgyászviteldijakat, valamint azon uj határozmányt tartalmazza, mely szerint a bolgár államvasutak ezentul podgyász-szabadsulyt nem engedélyeznek.

Ezen pótlék a m. kir. államvasutak díjszabás-elárusitó irodájában (Budapest, VI. Csengery-utcza 33. sz. II. emelet) ötven fillérért kapható

II. pótlék életbeléptetése az osztrák — magyar — szerb — bolgár—keleti személyforgalmi díjszabáshoz.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától vett értesülés szerint a fenti forgalomban 1900. évi julius hó 1-étől érvényes személy- és podgyászdijszabáshoz f. évi április hó 1-én a II. pótlék lép életbe, mely a bolgár államvasutak vonalai után beszedendő uj, leszállitott podgyászviteldijakat, valamint azon határozmányt tartalmazza, hogy a bolgár államvasutak vonalaikon nem engedélyeznek többé podgyászszabadsulyt.

Ezen pótlék példányai a m. kir. államvasutak díjszabáselárusitó irodájában (VI., Csengery-utcza 33. sz. II. emelet) husz fillérért kaphatók.

Az igazgatóság.

M. kir. államvasutak.

Az osztrák—magyar vasuti kötelék 1899. évi október hó 1-től érvényes II. rész 2. füzetének 41. oldalán 1902. évi márczius hó 20-ától való érvényességgel a leipnik—kassai (Kassa—Od.) viszonylatban a 2. külön dijszabás dijtétele 100 kg-kint 143 fillérről 153 fillérre helyesbitendő.

Ugyancsak ezen kötelék 1900. évi julius hó 1-től érvényes II. rész 4. dijszabási füzetében a 36. oldalán az I. csomóponti dijszabás (osztrák állomások) Carlsbad B. E. B. állomás csomóponti dijtétel azonnali érvényességgel 100 kg-kint 259 fillérről 252 fillérre helyesbitendő.

Az igazgatóság.

Ha jó

KÁVÉT

akar inni, rendeljen a

FIUMEI KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁGTÓL

Tulajdonos Virág Jenő.

Postaflók 77. FIUMÉBÓL	Postaflók 77.
5 kg. Kuba-kávét	kor. 16·50
5 kg. Ceylon-kávét	» 16·50
5 kg. Mocca-kávét	» 16·50
5 kg. New-Kuba-kávét	» 15·—
5 kg. Manilla-kávét	» 13·50

Hiressé vált remek kávékeverék:

2 kg. Soerabaja
1 1/2 kg. Modjokerto-Java
1 1/2 kg. Brabatros-Mocca
5 kg. 19 kor. 16 fillér.

a kávéhoz csomagolható

1/4 kg. **Imperial-tea** 3 kor. 20 fil.

Minden elvámolva és bérmentve utánvéttel vagy a pénz előzetes beküldése után.

Árlap ingyen és bérmentve.

Legtökéletesebb arcztisztitó- és szépitőszerek:

Akácia

-créme **2 kor.**
-puder **1 kor.**
-szappan **1 kor.**

Törvényesen védve. — Kapható a gyógyszertárakban.

Főraktár: KRIEGNER GYÖRGY, Korona-gyógyszert. VIII., Kálvin-tér.